

Maastricht University

KNOWLEDGE IN ACTION

Faculteit Rechten

master in de rechten

Masterthesis

Preventieve Bemiddeling bij Windmolenprojecten

Ferre Dautzenberg

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten, afstudeerrichting rechten

PROMOTOR :

Prof. dr. Matthias VANHULLEBUSCH

De transnationale Universiteit Limburg is een uniek samenwerkingsverband van twee universiteiten in twee landen: de Universiteit Hasselt en Maastricht University.

KNOWLEDGE IN ACTION

www.uhasselt.be

Universiteit Hasselt
Campus Hasselt:
Martelarenlaan 42 | 3500 Hasselt
Campus Diepenbeek:
Agoralaan Gebouw D | 3590 Diepenbeek

2024
2025

Maastricht University

Faculteit Rechten

master in de rechten

Masterthesis

Preventieve Bemiddeling bij Windmolenprojecten

Ferre Dautzenberg

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten, afstudeerrichting rechten

PROMOTOR :

Prof. dr. Matthias VANHULLEBUSCH

Faculteit Rechten

Master in de rechten

Masterscriptie 2024-2025

Preventieve bemiddeling bij windmolenprojecten

Ferre Dautzenberg

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten, afstudeerrichting rechten.

PROMOTOR:

Prof. dr. Matthias VANHULLEBUSCH

SAMENVATTING

Deze masterthesis onderzoekt hoe preventieve bemiddeling – een vorm van bemiddeling die plaatsvindt vóór juridische of administratieve procedures – kan helpen om windmolenprojecten in Vlaanderen vlotter, rechtvaardiger en met meer maatschappelijk draagvlak te realiseren. De context is de dringende noodzaak tot de groene energietransitie: Vlaanderen wil tegen 2030 veel meer windturbines plaatsen om de CO₂-uitstoot te verminderen. Maar dit verloopt moeizaam, onder meer door trage vergunningen en protest van omwonenden.

De kern van het probleem: om aan Europese verplichtingen te voldoen, worden vergunningstrajecten versneld. Daardoor krijgen burgers minder inspraak, wat leidt tot juridische procedures en verzet. Dat vertraagt net die projecten die dringend zijn voor de klimaatdoelstellingen. Volgens de auteur kan preventieve bemiddeling een oplossing zijn om dit spanningsveld te doorbreken.

De thesis onderzoekt eerst hoe het Belgische omgevingsrecht en het systeem van omgevingsvergunningen werken, en hoe recent Europees recht (zoals de RED III-richtlijn) aanstuurt op snellere procedures. Daarbij komt naar voren dat de gewone vergunningsprocedure meer ruimte laat voor inspraak dan de vereenvoudigde procedure, die bij windprojecten vaker wordt toegepast. Vervolgens wordt uitgelegd wat bemiddeling precies is volgens het Belgische Gerechtelijk Wetboek: een vrijwillig, vertrouwelijk en gestructureerd overleg tussen partijen, begeleid door een neutrale derde. In het geval van preventieve bemiddeling gebeurt dit overleg vóór er een formeel geschil is – dus nog vóór de vergunningsaanvraag – om mogelijke bezorgdheden van burgers en actiegroepen vroegtijdig te bespreken.

De thesis stelt dat deze aanpak maatschappelijk draagvlak versterkt, juridische procedures voorkomt, en de kans op succesvolle realisatie van windprojecten verhoogt. De auteur benadrukt dat dit juridisch mogelijk is binnen de huidige Belgische regelgeving, maar pleit voor duidelijkere wetgeving die preventieve bemiddeling structureel integreert in het vergunningstraject van grootschalige energieprojecten.

De concrete aanbeveling aan de wetgever is om in het Omgevingsvergunningsdecreet een verplicht moment van bemiddeling op te nemen bij windprojecten boven een bepaalde schaal, waarbij lokale gemeenschappen en ontwikkelaars aan tafel zitten met een onafhankelijke bemiddelaar. Dit kan tijd winnen, verzet voorkomen en bijdragen aan een meer inclusieve energietransitie.

Kortom, de masterthesis toont aan dat preventieve bemiddeling juridisch mogelijk, maatschappelijk wenselijk en praktisch haalbaar is, mits er een wettelijk kader wordt voorzien. Zo kan de balans hersteld worden tussen snelheid en inspraak in de strijd tegen klimaatverandering.

DANKWOORD

Het schrijven van deze masterthesis betekende het einde van een interessant en intens traject aan de rechtenfaculteit van de Universiteit van Hasselt. Dit laatste onderdeel in mijn academische opleiding was niet alleen een intellectuele uitdaging, maar ook een persoonlijk groeiproces. Bij het afronden van deze thesis wil ik graag enkele mensen bedanken die op verschillende manieren hebben bijgedragen aan het tot stand komen ervan.

In de eerste plaats gaat mijn oprechte dank uit naar mijn promotor, prof. dr. Matthias Vanhullebusch, voor de deskundige begeleiding, kritische feedback en voortdurende beschikbaarheid. Uw diepgaande kennis van het vakgebied, uw heldere en gestructureerde benadering en uw aanmoediging om telkens opnieuw dieper te graven in de materie, hebben deze masterproef naar een hoger niveau getild. Zonder uw richtinggevende inzichten en constructieve opmerkingen zou dit werk nooit dezelfde kwaliteit hebben bereikt.

Een bijzonder woord van dank gaat uit naar mijn ouders, voor hun onvoorwaardelijke steun, geduld en vertrouwen in mij, niet alleen tijdens het schrijven van deze thesis, maar gedurende mijn hele studieloopbaan. Dankzij jullie heb ik de vrijheid en het vertrouwen gekregen om mijn eigen pad te kiezen. Jullie steun — zowel emotioneel als praktisch — heeft mij steeds gedragen, zelfs op de momenten dat ik zelf twijfelde.

Ook mijn vrienden verdienen een speciale vermelding. Dank jullie wel voor de ontspannende momenten, de motiverende gesprekken en het luisterend oor wanneer ik dat nodig had. Jullie hielpen me relativeren en herinnerden me eraan dat het leven meer is dan studeren, het afleggen van examens en het respecteren van deadlines.

Tot slot wil ik mijn medestudenten bedanken met wie ik dit traject heb mogen delen. Jullie hebben bijgedragen aan een inspirerende en stimulerende leeromgeving. De discussies tijdens hoorcolleges en onderwijsgroepen, de groepswerken en de gezamenlijke stress voor deadlines maakten deel uit van een onvergetelijke en leerrijke ervaring.

Het afronden van deze masterthesis is niet enkel het resultaat van individuele inzet, maar ook van de steun en bijdragen van velen rondom mij. Ik ben dan ook oprecht dankbaar voor alle hulp, inspiratie en bemoediging die ik onderweg heb mogen ontvangen. Vandaar dat dit werkstuk voor mij niet alleen een academisch werk, maar ook een symbolische afsluiting van een belangrijke levensfase vormt.

Ferre Dautzenberg

Maaseik, 4 augustus 2025

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	1
HOOFDSTUK I. ONDERZOEKSCONTEXT	1
Afdeling I. Onderwerp van het onderzoek	1
Afdeling II. Probleemstelling	2
Afdeling III. Beperkingen	3
HOOFDSTUK II. ONDERZOEKSVRAGEN	6
HOOFDSTUK III. ONDERZOEKSMETHODE	7
Afdeling I. Methodologie	7
Afdeling II. Opbouw van het onderzoek	7
DEEL I. GROENE TRANSITIE EN ENERGIE	9
HOOFDSTUK I. CONTEXT EN NOODZAAK	9
HOOFDSTUK II. ENERGIE	11
Afdeling I. Wat is energie?	11
Afdeling II. Welke energiebronnen zijn er?	12
HOOFDSTUK III. HERNIEUWBARE ENERGIE IN BELGIË	12
Afdeling I. Bevoegdheid inzake hernieuwbare energie	12
Afdeling II. Doelstellingen van hernieuwbare energie	14
HOOFDSTUK III. WINDENERGIE ALS VORM VAN HERNIEUWBARE ENERGIE	14
DEEL II. OMGEVINGSVERGUNNING VOOR WINDTURBINES EN ADMINISTRATIEVE SHORTCUTS	16
HOOFDSTUK I. INLEIDING	16
Afdeling I. Omgevingsvergunning als instrument van het omgevingsrecht	16
Afdeling II. Bevoegde overheid	18
HOOFDSTUK II. DE VERGUNNINGSPROCEDURE	18
Afdeling I. Uitgangspunt: de gewone vergunningsprocedure	19
Afdeling II. Uitzondering: de vereenvoudigde vergunningsprocedure	21
Afdeling III. Verschillen tussen beide procedures	22
DEEL III. HET BEGRIIP “PREVENTIEVE BEMIDDELING”	24
HOOFDSTUK I. INLEIDING	24
HOOFDSTUK II. BEMIDDELING	25
Afdeling I. De juridische grondslag	25
Afdeling II. Het toepassingsgebied	26
Afdeling III. De kenmerken	26
HOOFDSTUK II. HET PREVENTIEF KARAKTER	30
DEEL IV. CONCLUSIE	33
HOOFDSTUK I. KAN PREVENTIEVE BEMIDDELING GEÏNTEGREERD WORDEN VOORAFGAAND AAN EEN VERGUNNINGSPROCEDURE?	33
HOOFDSTUK II. AANBEVELINGEN: “HOE KAN DE WETGEVER DIT AANPAKKEN?”	35
BIBLIOGRAFIE	37

LIJST VAN AFKORTINGEN

Ger. W.	Gerechtig Wetboek
DBRC-Decreet	Decreet betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges
DABM	Decreet Algemene Bepalingen inzake Milieubeleid
OVD	Omgevingsvergunningsdecreet
VCRO	Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening
BWHI	Bijzondere wet tot hervorming der instellingen

INLEIDING

HOOFDSTUK I. ONDERZOEKSCONTEXT

Afdeling I. Onderwerp van het onderzoek

"The two most abundant forms of power on earth are solar and wind, and they're getting cheaper and cheaper."¹

1. In de context van de wereldwijde klimaatverandering en de dringende noodzaak om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen, heeft Vlaanderen ambitieuze doelstellingen geformuleerd voor de uitbreiding van hernieuwbare energiebronnen, met name windenergie. Het Vlaamse Energie- en Klimaatplan streeft naar een significante toename van het aantal windturbines tegen 2030 om voor een snellere energietransitie te zorgen. Echter wijzen recente rapporten op een aanzienlijke achterstand in de realisatie van deze doelstellingen. Volgens een artikel van VRT NWS van 18 december 2024 heeft Vlaanderen tot op heden slechts een kwart van het beoogde aantal windturbines geïnstalleerd.²

2. In 2024 werden slechts twaalf nieuwe windturbines bijgebouwd in Vlaanderen, goed voor een vermogen van ongeveer vijfenveertig megawatt. Dit is een zeer laag cijfer in vergelijking met de beoogde Vlaamse doelstelling om een vermogen van 2800 megawatt tegen 2030 te halen uit windcapaciteit. Om deze doelstelling te realiseren zal de Vlaamse overheid elk komend jaar minstens 160 megawatt aan windenergie moeten bekomen. Dit impliceert dat er in tegenstelling tot 2024 bijna 4 keer meer megawatt aan energiec capaciteit per jaar dient gerealiseerd te worden om een vermogen van 2800 megawatt te bewerkstelligen in het jaar 2030.³

3. Niet alleen het wegvallen van de subsidies voor de windturbines maar ook de aanslepende vergunningsprocedures blijven de energiesector parten spelen. Volgens de Vlaamse Windenergie Associatie (VWEA) blijven er aanzienlijke knelpunten bestaan in de vergunningsprocedure voor windenergieprojecten, met name wanneer beroep wordt aangetekend bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen. De procedure zou, aldus de sector, buitensporig lang aanslepen, wat leidt tot ernstige vertragingen in de realisatie van windturbineprojecten. Op dit moment zou er voor circa 400 megawatt aan nieuwe windturbinecapaciteit geblokkeerd zijn door lopende beroepsprocedures. Dit komt overeen met ongeveer 100 grote windturbines. "Indien deze windturbineprojecten effectief gerealiseerd kunnen worden, zou dat een substantiële impact hebben op de Vlaamse

¹ Quote van Ed Begley Jr.

² PAUWELS L., 'Dit jaar slechts 12 nieuwe windturbines, laagste aantal in 10 jaar: 100 turbines vast in beroepsprocedures', *VRT nws* 19 december 2024, <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/12/18/vlaanderen-installeert-maar-een-vierde-van-de-benodigde-windturb/> (geraadpleegd op 2 juli 2025).

³ PAUWELS L., 'Dit jaar slechts 12 nieuwe windturbines, laagste aantal in 10 jaar: 100 turbines vast in beroepsprocedures', *VRT nws* 19 december 2024, <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/12/18/vlaanderen-installeert-maar-een-vierde-van-de-benodigde-windturb/> (geraadpleegd op 2 juli 2025); Vlaamse Windenergie Associatie, 'Windenergie in Vlaanderen', VWEA 2024, <https://vwea.be/windenergie-in-vlaanderen/> (geraadpleegd op 2 juli 2025).

energietransitie", aldus Maarten Dedeyne, woordvoerder van de VWEA. Zowel de sectorfederatie als projectontwikkelaars pleiten dan ook voor een meer efficiënt en versneld vergunningstraject.⁴

4. Echter ontnemt een dergelijk versneld vergunningstraject de mogelijkheid om bepaalde bezwaren aan te tekenen door belanghebbenden. Het uitblijven van deze mogelijkheid kan leiden tot een belemmering van het draagvlak bij de uitoefening en uitvoering van een windmolenproject. Zou dit euvel verholpen kunnen worden door een systeem van preventieve bemiddeling te integreren voorafgaand aan de realisering van een windturbineproject?

5. Dit masteronderzoek richt zich in het bijzonder op de juridische mogelijkheden en beperkingen van het integreren van preventieve bemiddeling bij grootschalige windmolenprojecten in het kader van de energietransitie. Gezien de administratieve vereenvoudiging van vergunningsprocedures vanuit de Europese Unie, ontstaat de vraag of maar ook vooral hoe preventieve bemiddeling, binnen het juridische kader, kan bijdragen aan het behoud van draagvlak (bereidheid / consensus) voor windmolenprojecten, terwijl tegelijkertijd de belangen van plaatselijke actiegroepen en andere belanghebbenden worden behartigd en gewaarborgd. Het is dus van belang om te onderzoeken of voorafgaande (preventieve) bemiddeling kan bijdragen aan de succesvolle implementatie van windenergieprojecten, waarbij belangenconflicten tussen verschillende partijen zoals ontwikkelaars, overheden en lokale gemeenschappen, vroegtijdig worden opgelost of worden vermeden.

6. Het onderwerp van deze masterthesis kan dus kort als volgt worden omschreven: "De rol van preventieve bemiddeling bij windmolenprojecten, in het kader van de energietransitie in combinatie met de juridische uitdagingen die ontstaan door de versnelde vergunningsprocedures en de behoefte aan draagvlak bij lokale/ plaatselijke gemeenschappen."

Afdeling II. Probleemstelling

7. Het onderzoek van deze masterscriptie richt zich in het bijzonder op de juridische mogelijkheden en beperkingen van preventieve bemiddeling bij grootschalige windmolenprojecten in het kader van de energietransitie. Gezien de administratieve vereenvoudiging van vergunningsprocedures vanuit de Europese Unie, ontstaat de vraag of maar ook vooral hoe preventieve bemiddeling, binnen het juridische kader, kan bijdragen aan het behoud van draagvlak (bereidheid / consensus) voor windmolenprojecten, terwijl tegelijkertijd de belangen van plaatselijke actiegroepen en andere belanghebbenden worden behartigd en gewaarborgd. Het is dus van belang om te onderzoeken of een preventieve bemiddeling geïmplementeerd kan worden alvorens een procedure voor een omgevingsvergunning betreffende een windmolen(park) wordt ingeleid, waarbij belangenconflicten tussen verschillende partijen zoals ontwikkelaars, overheden en lokale gemeenschappen, vroegtijdig worden opgelost of worden vermeden.

⁴ *Ibid.*

8. De energietransitie vereist, mede door de problematieken van de klimaatcrisis, een snelle uitbouw van hernieuwbare energie(-bronnen) zoals windmolens waarbij energie wordt opgewekt via wind, of waterkrachtcentrales waarbij energie wordt opgewekt door stromend of neerstortend water. Om de vooruitgang en ontwikkeling van deze projecten te versnellen, worden vanuit Europa administratieve vereenvoudigingen doorgevoerd in vergunningsprocedures. Door deze vereenvoudigingen kunnen er spanningen ontstaan bij lokale en plaatselijke actiegroepen en gemeenschappen, mede gezien er geen tot weinig ruimte wordt gelaten aan burgers om bezwaren in te dienen in het verloop van deze procedures. De reden is simpel, indien men als burger toch bezwaren kan indienen, kan dit leiden tot vertragingen of zelfs annuleringen van windmolenprojecten wat nefast is voor de energietransitie die heel snel wil overschakelen naar hernieuwbare energie via het plaatsen van windmolens. Burgers worden amper betrokken in het verloop van deze administratieve vereenvoudigde procedures. Het gebrek aan participatie van burgers in soortgelijke projecten leidt tot grote ontevredenheid en machteloosheid.

9. Preventieve bemiddeling zou een mogelijke oplossing kunnen zijn waarbij er rekening kan worden gehouden met het bevorderen, behartigen en waarborgen van de belangen van alle personen die in aanraking komen met een nog niet gerealiseerd project omtrent windmolens, maar die wel last en hinder kunnen ondervinden na het realiseren/ plaatsen van een windmolen(park). Een dusdanige bemiddeling zal dan plaatsvinden tussen enerzijds de plaatselijke (belangen-) gemeenschappen die betrokken willen zijn bij de effectuering van windmolenprojecten en anderzijds de verschillende stakeholders die winst genereren door te investeren in hernieuwbare energie en zo bijdragen aan het verminderen van de CO₂ uitstoot. Een dergelijk initiatief van 'preventieve bemiddeling' kan voordelen zoals acceptatie, participatie en een beter inclusief sneller verloop van windmolenprojecten met zich meebrengen.

10. De centrale probleemstelling luidt als volgt: "Zou het mogelijk zijn om preventieve bemiddeling te integreren voorafgaand aan de vereenvoudigde administratieve vergunningsprocedure voor windmolenprojecten?"

Afdeling III. Beperkingen

11. Het is van belang om te specificeren wat in dit onderzoek naar 'preventieve bemiddeling bij windmolenprojecten' niet onderzocht wordt. Dit zal ervoor zorgen dat het juridisch onderzoek niet te breed en onoverzichtelijk wordt.

12. Binnen dit onderzoek zal ik geen aandacht besteden aan de technische aspecten van een windmolen, noch aan de economische rendabiliteit en stabiliteit ervan. Het betreft een rechtswetenschappelijk onderzoek en geen technisch of economisch onderzoek. Er zal dus geen onderzoek worden gedaan naar de technische aspecten en innovaties (vernieuwingen) van windmolens, windenergie of de meerwaarde van dergelijke instrumenten in het kader van hernieuwbare energie. Technische aspecten en elementen, zoals de effectiviteit, de prestaties, de

milieueffecten van windmolens, worden niet onderzocht. Noch zal er een focus worden gelegd op de economische of de financiële haalbaarheid (subsidies, investeringen, ...) van windmolenprojecten.

13. In dit onderzoek wordt er ook geen belang gehecht aan de gevolgen op het milieu die een windmolenproject met zich mee kan brengen. Ecologische effecten (vervuiling, geluidsoverlast, ...) die zich voordoen bij het al dan niet plaatsen van windmolens vallen buiten het onderzoeksgebied van deze masterthesis. Er wordt dus geen aandacht besteed aan milieuaspecten worden niet uitvoerig onderzocht, weliswaar kunnen deze effecten wel kort even worden toegelicht om aan te tonen dat ze als onderwerp van de bezwaren van lokale gemeenschappen en belangengroepen kunnen dienen.

14. Binnen dit onderzoek zal er een groot deel gewijd worden aan het leerstuk van bemiddeling. Echter ligt de nadruk vooral op 'preventieve bemiddeling' in het kader van vergunningsprocedures van windmolenprojecten. Er wordt met andere woorden geen aandacht besteed aan bemiddeling binnen de algemene context van energietransitie (hernieuwbare energie).

15. Gezien het een rechtswetenschappelijk onderzoek is, zal er enkel worden ingegaan op het aspect van (voorafgaande) bemiddeling als instrument om het draagvlak voor windmolenprojecten te bevorderen. Bemiddeling is een juridisch instrument binnen het kader van de ADR-methodes. Andere niet-juridische methoden, zoals participatieve besluitvorming of burgerinitiatieven, zullen niet besproken worden in deze masterscriptie.

16. Het betreft ten slotte geen rechtsvergelijkend onderzoek tussen België en een andere Europese lidstaat. Er wordt dus enkel rekening gehouden met het Belgische recht, in combinatie met Europese en Internationale regelgeving. Er wordt geen rekening gehouden met rechtsbronnen en andere literatuur uit andere landen en andere EU-lidstaten.

HOOFDSTUK II. ONDERZOEKSVRAGEN

17. De centrale onderzoeksvraag in deze masterscriptie luidt als volgt: *"Op welke wijze kan preventieve bemiddeling geïntegreerd worden voorafgaand aan de vereenvoudigde administratieve vergunningsprocedure van windturbines?"*.

18. Het perspectief van deze masterthesis is een normatieve en aanbevelende vraagstelling, met als voornaamste insteek het formuleren van concrete aanbevelingen om het Belgisch recht indien nodig aan te passen, te vernieuwen of aan te vullen.

19. Teneinde deze centrale onderzoeksvraag te beantwoorden, wordt eerst een antwoord geformuleerd op volgende subonderzoeksvragen:

1. Wat is hernieuwbare duurzame energie en welke rol speelt het in de groene transitie?

Deze eerste subonderzoeksvraag peilt naar de beschrijving van de energietransitie naar duurzame energiebronnen. De nationale, Europese en internationale wetgevende bepalingen worden omschreven en (hernieuwbare) energie wordt gedefinieerd met als doelstelling windenergie en windturbines te kaderen.

2. Welke vergunningsprocedure dient te worden doorlopen alvorens een windturbine opgericht mag worden?

Deze tweede beschrijvende subonderzoeksvraag geeft een uiteenzetting van de vergunningsprocedure die doorlopen dient te worden van zodra men een aanvraag tot oprichting van een windturbine instelt.

3. Wat is preventieve bemiddeling en welke juridische en procedurele kaders bestaan er in België voor de toepassing ervan?

Deze derde subonderzoeksvraag geeft een beschrijvende basis en onderzoekt het concept en de juridische fundamenteën van bemiddeling en naderhand van het preventieve karakter dat bemiddeling kan aannemen.

4. Op welke wijze kan preventieve bemiddeling geïntegreerd worden voorafgaand aan de vereenvoudigde administratieve vergunningsprocedure bij windmolens?"

Deze aanbevelende vraag onderzoekt hoe bemiddeling effectief kan worden ingezet om tegemoet te komen aan de juridische en praktische eisen van de energietransitie.

HOOFDSTUK III. ONDERZOEKSMETHODE

Afdeling I. Methodologie

20. In deze masterscriptie wordt een monodisciplinair rechtswetenschappelijk onderzoek gevoerd. Juridische bronnen worden bestudeerd, geanalyseerd en systematisch verwerkt om een algemeen beeld te krijgen over het preventief karakter van bemiddeling in de Belgische en Nederlandse regelgeving. De beschrijvende onderzoeksvragen hebben als plan een eerste algemeen kader te schetsen alvorens de volgende onderzoeksvragen worden beantwoord.⁵ Het onderzoek zal een aanvang nemen met het bespreken van het concept groene energietransitie. Om geleidelijk aan over te gaan naar de beschrijving van de twee soorten vergunningsprocedures die men moet doorlopen bij het vestigen van een windturbine. Vervolgens zal er een uiteenzetting plaatsvinden van het concept 'bemiddeling' en zal er bekeken worden op welke wijze bemiddeling preventief kan geïntegreerd worden voorafgaand aan een vergunningsprocedure op een zodanige manier dat de overgang naar een snelle groene energietransitie niet of zo min mogelijk gehinderd wordt. Teneinde dit onderzocht te hebben is het mogelijk om aanbevelingen te formuleren naar de wetgever toe tot het integreren van preventieve bemiddeling bij dergelijke windmolenprojecten.

21. Dit onderzoek is tevens een aanbevelend onderzoek. Om aanbevelingen te formuleren is een voorafgaande beschrijving en evaluatie van de huidige regelgeving noodzakelijk. Het doel van het onderzoek bestaat erin om te komen tot een eigen aanbeveling die inspiratie kan bieden aan de Belgische wetgever. Het formuleren van een aanbeveling vormt de laatste stap in dit onderzoek. Er wordt nagegaan op welke manier preventieve bemiddeling plaats kan vinden alvorens er een procedure voor een omgevingsvergunning wordt ingeleid. Op welke wijze zou de vereenvoudigde administratieve vergunningsprocedure voor windmolenprojecten tegemoet kunnen komen aan de mogelijkheid om alsnog bepaalde bezwaren aan te tekenen tegen deze projecten?

Afdeling II. Opbouw van het onderzoek

22. Het eerste deel van dit onderzoek start met de beschrijving en bespreking van de groene transitie en hernieuwbare energie. Bij aanvang van dit onderzoek is het van belang om een beter beeld te krijgen van hetgeen hernieuwbare of duurzame energie inhoudt en hoe dit in verband staat met de groene transitie. Het analyseren van bestaande Europese en internationale wetgeving over hernieuwbare energie is essentieel gezien dit in vele gevallen rechtstreekse doorwerking zal hebben in de Belgische rechtsorde.

23. In het tweede deel van deze masterthesis wordt het verloop van de omgevingsvergunning, die men moet bekomen alvorens men een windturbine kan oprichten, omschreven. Binnen dit deel wordt er ook dieper ingegaan op de versoepelingen in de vergunningsprocedure die in werking traden vanaf de invoering van de RED II en RED III Richtlijnen.

⁵ KESTEMONT L., SCHOUKENS P., HENDRICKX K. en TERRY N. E. (eds.), *Rechtswetenschappelijk schrijven*, Acco, 2020, 30.

24. Daaropvolgend wordt in een derde deel de bemiddeling en het preventieve karakter dat bemiddeling kan aannemen toegelicht.

25. Tot slot besteedt het vierde en laatste deel aandacht aan de wijze waarop men preventieve bemiddeling kan integreren voorafgaand aan het instellen van een vergunningsaanvraag voor de oprichting van een windturbine(park). Dit deel vormt een algemene conclusie van deze masterthesis en zal bijgevolg een aantal aanbevelingen formuleren aan de wetgever om een concrete regeling uit te werken voor in de toekomst.

DEEL I. Groene transitie en energie

HOOFDSTUK I. Context en noodzaak

26. De wereldwijde klimaatcrisis dwingt nationale overheden tot ingrijpende maatregelen om de uitstoot van broeikasgassen drastisch te verminderen. In dat kader vormt de groene energietransitie – de overstap van fossiele brandstoffen naar hernieuwbare energiebronnen – een absolute prioriteit. Artikel 2, lid 1, sub a van het *Akkoord van Parijs* (2015)⁶ verplicht de aangesloten lidstaten, waaronder ook België, ertoe om de opwarming van de aarde te beperken tot ruim onder 2°C, met een streefdoel van 1,5°C.⁷ Het feit dat de gemiddelde wereldtemperatuur aan het einde van de eeuw met niet meer dan 1,5°C mag gestegen zijn, vormt een langetermijndoelstelling. Daarnaast beoogt het Akkoord van Parijs ook om de capaciteit van de lidstaten om zich aan te passen aan de klimaatopwarming, te verhogen. Er dient als het ware via een snelle en effectieve wijze overgeschakeld te worden naar een koolstofarme en klimaatweerbare maatschappij.⁸

27. Het Akkoord van Parijs is in het internationaal recht een wettelijk bindend document en vergt inspanningen van alle lidstaten. Elke lidstaat, partij bij het Akkoord van Parijs, is vrij om zelf hun nationaal bepaalde bijdragen (Nationally Determined Contributions – NDCs) te bepalen.⁹ Alle nationale overheden maken hun actieplannen om de 5 jaar bekend tezamen met steeds ambitieuzere streefcijfers. Deze werkwijze zal gekenmerkt worden door transparantie vermits de nationale overheden onderling verslag zullen uitbrengen over het al dan niet behalen van hun eigen opgelegde streefcijfers.¹⁰

28. Ook op Europees niveau wordt deze ambitie om volledig over te schakelen naar groene (hernieuwbare) energiebronnen vertaald naar concrete wetgeving, onder andere via de *Green Deal* van 2020, waarin de Europese Commissie de doelstelling formuleert om tegen 2050 het eerste klimaatneutrale continent te worden.¹¹ In dit kader werd ook de *Richtlijn (EU) 2018/2001* betreffende hernieuwbare energie (RED II) aangenomen, die lidstaten verplicht tot het versnellen van vergunningsprocedures voor hernieuwbare energieprojecten, waaronder windenergie.¹² Recentelijk op 31 oktober 2023 verscheen er een nieuwe richtlijn, namelijk *Richtlijn (EU) 2023/2413*, die voorziet in de herziening van de *Richtlijn Hernieuwbare Energie (RED III)*, in het EU-Publicatieblad.¹³

⁶ Overeenkomst van Parijs, *Pb.L.* 19 oktober 2016, https://klimaat.be/doc/Overeenkomst_van_Parijs.pdf.

⁷ Overeenkomst van Parijs, *Pb.L.* 19 oktober 2016, https://klimaat.be/doc/Overeenkomst_van_Parijs.pdf; KLIMAAT, 'De overeenkomst van Parijs', *internetwebsite*, <https://klimaat.be/klimaatbeleid/internationaal/overeenkomst-van-parijs> (geraadpleegd op 2 juli 2025).

⁸ KLIMAAT, 'De overeenkomst van Parijs', *internetwebsite*, <https://klimaat.be/klimaatbeleid/internationaal/overeenkomst-van-parijs> (geraadpleegd op 2 juli 2025).

⁹ *Ibid.*

¹⁰ Europese Raad, 'Klimaatovereenkomst van Parijs', *internetwebsite* 21 februari 2025, <https://www.consilium.europa.eu/nl/policies/paris-agreement-climate/> (geraadpleegd op 2 juli 2025).

¹¹ Europese Commissie, 'Energie en de Green Deal', *internetwebsite* 8 april 2022, https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/energy-and-green-deal_nl (geraadpleegd op 2 juli 2025); Europese Green Deal, *Pb. L.* 11 december 2019, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019DC0640>.

¹² Richtlijn (EU) nr. 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen, *Pb.L.* 24 december 2018, <http://data.europa.eu/eli/dir/2018/2001/oj>.

¹³ Richtlijn (EU) 2023/2413 van het Europees Parlement en de Raad van 18 oktober 2023 tot wijziging van Richtlijn (EU) 2018/2001, Verordening (EU) 2018/1999 en Richtlijn 98/70/EG wat de bevordering van energie uit hernieuwbare bronnen betreft, en tot in trekking van Richtlijn (EU) 2015/652 van de Raad, *Pb.L.* 31 oktober 2023, 1-77.

29. Windenergie is een van de speerpunten van deze transitie. Wind is de stroming van de lucht die ontstaat wanneer de lucht van een hogedrukgebied naar een lagedrukgebied beweegt. Het verschil in luchtdruk is, onder andere, het gevolg van de opwarming of afkoeling door de zon. Uit deze redenering kunnen we concluderen dat er altijd wind aanwezig zal zijn. Vandaar dat windenergie een stabiele, relatief voorspelbare en schaalbare vorm van hernieuwbare energie vormt, die – mits goed geïntegreerd – een belangrijke bijdrage kan leveren aan zowel de *duurzaamheid* als de *autonomie* van nationale energievoorzieningen. Windturbines op land en op zee maken het mogelijk om fossiele brandstoffen te vervangen, de CO₂-uitstoot te reduceren en tegelijk minder afhankelijk te worden van energie-invoer uit geopolitiek instabiele regio's.¹⁴

30. Deze nieuwe Europese richtlijn heeft een hele sterke invloed op het verloop van de vergunningsaanvragen tot het oprichten en plaatsen van windturbines. De nieuwe RED III-richtlijn, namelijk Richtlijn (EU) 2023/2413, voorziet in een versnelde vergunningsprocedure voor hernieuwbare energieprojecten in versnellingszones en in gebieden daarbuiten. Naast een verkorte termijn voor het onderzoek naar ontvankelijkheid en volledigheid, bepaalt de richtlijn dat bepaalde hernieuwbare energieprojecten moeten voldoen aan een maximale doorlooptijd voor het vergunningstraject. Lidstaten dienen erover te waken dat vergunningsprocedures binnen de zogeheten versnellingszones niet langer dan twaalf maanden in beslag nemen, te rekenen vanaf het moment waarop de aanvraag als volledig wordt erkend. Als kanttekening dient men wel erbij te vermelden dat deze termijn niet de duur van eventuele beroepsprocedures omvat.¹⁵

31. Voor offshore projecten geldt een ruimer tijds kader van maximaal twee jaar. In het geval van *repowering* — het vernieuwen of verbeteren van installaties om hun capaciteit of efficiëntie te verhogen — en bij nieuwe installaties met een elektrisch vermogen onder de 150 kW, is de beslissingstermijn beperkt tot zes maanden.¹⁶

32. Binnen het tweede deel van deze masterscriptie, bij de bespreking van het verloop van de omgevingsvergunningaanvraag, zal er meer aandacht besteed worden aan de versnelde vergunningsprocedure bij windturbines en de versoepelde aanpak m.b.t. de milieueffectenrapportage.

¹⁴ THOMPSON M., 'De toekomst van windturbines en hun bijdrage aan schone energie', *Sigmaearth* 9 juni 2025, <https://sigmaearth.com/nl/de-toekomst-van-windturbines-en-hun-bijdrage-aan-schone-energie/> (geraadpleegd op 2 juli 2025); VLAANDEREN, 'Windenergie', internetwebsite, <https://www.vlaanderen.be/bouwen-wonen-en-energie/groene-energie/windenergie?language=nl> (geraadpleegd op 2 juli 2025).

¹⁵ FRANCOIS S., SCHAIKO G., VAN BOGAERT P., VANDENDRIESSCHE F. en VERMEERSCH N., 'Verankering van de versnelde vergunningsprocedure voor hernieuwbare energieprojecten', Stibbe 27 november 2023, <https://www.stibbe.com/nl/publications-and-insights/nieuwe-hernieuwbare-energie-richtlijn-wijzigingen-in-zake-garanties-van#:~:text=Nieuwe%20hernieuwbare%20energie-richtlijn:%20wijzigingen%20inzake%20garanties%20van%20oorsprong%2C%20vergunningen%20en%20RFNBO's,-Article&text=Op%2020%20november%202023%20trad,blogberichten%20nog%20nader%20worden%20belicht> (geraadpleegd op 2 juli 2025).

¹⁶ *Ibid.*

HOOFDSTUK II. Energie

Afdeling I. Wat is energie?

33. Vooraleer we in deze masterthesis dieper ingaan op hernieuwbare energie, is het essentieel om een goed beeld te krijgen van het begrip 'energie'. Het is duidelijk dat energie een fundamentele rol speelt in zowel het sociaal als economisch welzijn. Energie heeft een enorme impact op onze samenleving. Ze zorgt voor persoonlijk comfort en mobiliteit, en is cruciaal voor de productie van industriële en commerciële goederen en voor economische welvaart. De mens is sterk afhankelijk geworden van energie en dit vertaalt zich duidelijk naar een voortdurende toename in energieverbruik.¹⁷

34. Een eenduidige definitie van energie is moeilijk te formuleren. Energie wordt vanuit de fysica omschreven als "het vermogen om veranderingen teweeg te brengen" terwijl *het van Dale Woordenboek* energie gedefinieerd als "de kracht waarmee men iets doet, naar iets streeft". De definitie van energiedrager zoals omschreven in artikel 1.1.3, 40° van het Vlaamse Energiedecreet¹⁸ sluit het zich het beste aan bij het onderwerp van deze masterthesis. Energiedrager wordt in dit decreet omschreven als 'kolen en afgeleide producten, petroleumproducten, gas, elektriciteit, hernieuwbare energiebronnen, warmte en nucleaire warmte. Vanzelfsprekend dat er binnen dit onderzoek enkel en alleen nog maar aandacht zal worden gehecht aan hernieuwbare energiebronnen.¹⁹

35. Om energie, energieproductie of -verbruik te kunnen meten worden verschillende eenheden gebruikt. In de regelgeving worden deze verschillende eenheden afzonderlijk gebruikt om onder andere het toepassingsgebied van de regelgeving af te bakenen. Vandaar dat een korte notie van de verschillende eenheden essentieel is voor dit onderzoek.²⁰

36. De eenheid van 'vermogen' is de watt. Het vermogen van een toestel geeft aan hoeveel energie het per tijdseenheid kan leveren of nodig heeft om te kunnen werken. Eén kilowatt is gelijk aan 1000 watt. De hoeveelheid geproduceerde, verbruikte of beschikbare energie zal uitgedrukt worden in wattseconde (Ws) of kilowattuur (kWh). Megawatt (MW), gigawatt (GW) en Terawatt (TW) zijn nog 3 andere eenheden die gebruikt worden om energie te meten. In het kader van deze masterthesis is het wezenlijk om aan te stippen dat een kleine windmolen een vermogen heeft van 1 000 000 watt of met andere woorden één megawatt.²¹

¹⁷ VANDENDRIESSCHE F., 'Hoofdstuk I – Energie en energiebeleid' in VANDENDRIESSCHE F, CLAEYS P., DEGREEF C., DERUYTTER T., GOETHALS A., VAN BOGAERT P., VAN DRIESSCHE L., VERMEERSCH N. (eds.), *Energierecht in België en Vlaanderen 2025*, Intersentia, 2025, 1.

¹⁸ Decreet 8 mei 2009 houdende algemene bepalingen betreffende het energiebeleid, BS 7 juli 2009.

¹⁹ VANDENDRIESSCHE F., 'Hoofdstuk I – Energie en energiebeleid' in VANDENDRIESSCHE F, CLAEYS P., DEGREEF C., DERUYTTER T., GOETHALS A., VAN BOGAERT P., VAN DRIESSCHE L., VERMEERSCH N. (eds.), *Energierecht in België en Vlaanderen 2025*, Intersentia, 2025, 1.

²⁰ VANDENDRIESSCHE F., 'Hoofdstuk I – Energie en energiebeleid' in VANDENDRIESSCHE F, CLAEYS P., DEGREEF C., DERUYTTER T., GOETHALS A., VAN BOGAERT P., VAN DRIESSCHE L., VERMEERSCH N. (eds.), *Energierecht in België en Vlaanderen 2025*, Intersentia, 2025, 2.

²¹ VANDENDRIESSCHE F., 'Hoofdstuk I – Energie en energiebeleid' in VANDENDRIESSCHE F, CLAEYS P., DEGREEF C., DERUYTTER T., GOETHALS A., VAN BOGAERT P., VAN DRIESSCHE L., VERMEERSCH N. (eds.), *Energierecht in België en Vlaanderen 2025*, Intersentia, 2025, 2-3.

37. Tot slot kan elektrische spanning (energie) ook nog uitgedrukt worden in de eenheid 'volt'. Deze eenheid bepaalt de technische eigenschappen van de elektriciteitsnetten. Het voltage van de elektriciteitsnetten zal eveneens bepalen wie de bevoegde regelgever is (de federale overheid of de gewesten).²²

Afdeling II. Welke energiebronnen zijn er?

38. Er bestaan twee soorten energiebronnen, zowel de klassieke (niet-hernieuwbare) als de hernieuwbare of duurzame energiebronnen. De klassieke energiebronnen zoals steenkool, bruinkool, aardolie, aardgas veroorzaken luchtvervuiling en een CO₂-uitstoot waardoor ze heel sterk bijdragen aan de toenemende klimaatsverandering. Tegenwoordig wordt via allerlei internationale, Europese en nationale wetgeving de verplichting opgelegd aan overheden en bedrijven om meer in te zetten en te investeren in hernieuwbare energiebronnen. Dit zijn energiebronnen die toestaan energie op te wekken via de nuttige aanwending van biomassa, afvalstoffen, alsook de natuurelementen zon, water en wind. Elke energiebron is dus slechts hernieuwbaar indien het verbruik van deze bron het toekomstige verbruik ervan niet beperkt. Windenergie, zonne-energie, hydraulische energie, geothermie vormen allemaal voorbeelden van hernieuwbare energie. Windmolens recupereren windkracht, hydraulische centrales recupereren waterkracht en thermische panelen en zonnecellen werken met zonne-energie.²³

39. Een algemene definitie van hernieuwbare energie is terug te vinden in artikel 2, 1 van de Richtlijn Hernieuwbare Energie. Energie uit hernieuwbare bronnen of hernieuwbare energie wordt daar omschreven als 'energie uit hernieuwbare niet-fossiele bronnen, namelijk windenergie, zonne-energie en geothermische energie, omgevingsenergie, getijdenenergie, golfslagenergie en andere energie uit de oceaan, waterkracht, energie uit biomassa, stortgas, gas van rioolzuiveringsinstallaties en biogas'. Uiteraard zullen we met het oog op het onderwerp van deze masterthesis enkel rekening houden met windenergie als duurzame energiebron.²⁴

HOOFDSTUK III. Hernieuwbare energie in België

Afdeling I. Bevoegdheid inzake hernieuwbare energie

40. België kent een gedeelde bevoegdheid inzake energie tussen het federale niveau en de gewesten.²⁵ De productie en distributie van elektriciteit uit hernieuwbare bronnen, zoals wind, valt grotendeels onder de bevoegdheid van de gewesten. In het Vlaamse Gewest gebeurt de regelgeving hoofdzakelijk via het Energiepact (2018) en het Vlaams Energie- en Klimaatplan 2021-2030, waarin duidelijke doelstellingen zijn geformuleerd voor windcapaciteit op land.

²² *Ibid.*

²³ VANDENDRIESSCHE F., 'Hoofdstuk I – Energie en energiebeleid' in VANDENDRIESSCHE F, CLAEYS P., DEGREEF C., DERUYTTER T., GOETHALS A., VAN BOGAERT P., VAN DRIESSCHE L., VERMEERSCH N. (eds.), *Energierecht in België en Vlaanderen 2025*, Intersentia, 2025, 4.

²⁴ VANDENDRIESSCHE F., 'Hoofdstuk I – Energie en energiebeleid' in VANDENDRIESSCHE F, CLAEYS P., DEGREEF C., DERUYTTER T., GOETHALS A., VAN BOGAERT P., VAN DRIESSCHE L., VERMEERSCH N. (eds.), *Energierecht in België en Vlaanderen 2025*, Intersentia, 2025, 4-5.

²⁵ Art. 6, § 1, VII. BWHI.

41. Het juridisch kader wordt ondersteund door onder meer:

- Het Energiedecreet (2009) en het Energiebesluit, waarin regels zijn opgenomen m.b.t. stimulansen en toelatingen voor hernieuwbare energieprojecten.
- Het Omgevingsvergunningsdecreet (2014), dat de vergunningverlening regelt voor onder andere windturbines.
- De regeling van complexe projecten, waarbij grootschalige infrastructuurprojecten (zoals windparken) onder een geïntegreerde procedure vallen met aandacht voor participatie en afstemming.

42. Samengevat zijn de gewesten bevoegd voor het reguleren van alle gewestelijke aspecten die onder de noemer 'energiebeleid' kunnen worden gebracht, hetgeen erg ruim wordt ingevuld en weinig ruimte laat voor residuaire bevoegdheden. De federale overheid is bevoegd voor de uitdrukkelijke in de BWHI opgesomde federale aspecten en voor de aspecten van het energiebeleid die niet onder het gewestelijke energiebeleid vallen.²⁶

43. Uit voorbereidende werken van de BWHI blijkt duidelijk dat op grond van de bevoegdheid inzake 'productie' minstens elektriciteitscentrales onder de uitsluitende bevoegdheid van de federale overheid vallen.²⁷ Evenwel behoren de productie uit hernieuwbare energiebronnen en de regeling van de productie van energie vanuit het oogpunt van de terugwinning van energie of het rationele energieverbruik tot de gewestelijke bevoegdheden.²⁸ Daarnaast is het ook zo dat de gewesten via hun milieu- en stedenbouwkundige bevoegdheden een impact uitoefenen op de bouw van elektriciteitsproductiecentrales, zoals windturbines.²⁹

44. Belangrijk hierbij is dat België – in uitvoering van de RED II-richtlijn en RED III-richtlijn – verplicht is tot het hanteren van efficiënte en versnelde vergunningsprocedures. Deze vereenvoudiging komt de energietransitie ten goede, maar leidt tegelijkertijd tot spanningen omtrent inspraak en participatie van omwonenden en andere belanghebbenden.

Afdeling II. Doelstellingen van hernieuwbare energie

45. Hernieuwbare energiebronnen, waaronder windenergie, spelen een zeer wezenlijke rol in de vermindering van broeikasgassen, zoals CO₂-emissies. Er wordt geen CO₂ uitstoot waargenomen bij het gebruik van hernieuwbare energiebronnen.³⁰

²⁶ VANDENDRIESSCHE F., 'Hoofdstuk I – Energie en energiebeleid' in VANDENDRIESSCHE F, CLAEYS P., DEGREEF C., DERUYTTER T., GOETHALS A., VAN BOGAERT P., VAN DRIESSCHE L., VERMEERSCH N. (eds.), *Energiericht in België en Vlaanderen 2025*, Intersentia, 2025, 33.

²⁷ Parl.St. Kamer, BZ 1988, nr. 516/6, 145; VANDENDRIESSCHE F., 'Hoofdstuk I – Energie en energiebeleid' in VANDENDRIESSCHE F, CLAEYS P., DEGREEF C., DERUYTTER T., GOETHALS A., VAN BOGAERT P., VAN DRIESSCHE L., VERMEERSCH N. (eds.), *Energiericht in België en Vlaanderen 2025*, Intersentia, 2025, 38.

²⁸ GwH 27 maart 2024, nr. 36/2024, overw. B.40; VANDENDRIESSCHE F., 'Hoofdstuk I – Energie en energiebeleid' in VANDENDRIESSCHE F, CLAEYS P., DEGREEF C., DERUYTTER T., GOETHALS A., VAN BOGAERT P., VAN DRIESSCHE L., VERMEERSCH N. (eds.), *Energiericht in België en Vlaanderen 2025*, Intersentia, 2025, 38.

²⁹ VANDENDRIESSCHE F., 'Hoofdstuk I – Energie en energiebeleid' in VANDENDRIESSCHE F, CLAEYS P., DEGREEF C., DERUYTTER T., GOETHALS A., VAN BOGAERT P., VAN DRIESSCHE L., VERMEERSCH N. (eds.), *Energiericht in België en Vlaanderen 2025*, Intersentia, 2025, 39.

³⁰ DERUYTTER T., 'Hoofdstuk X – Hernieuwbare energiebronnen' in VANDENDRIESSCHE F, CLAEYS P., DEGREEF

46. De Europese Unie heeft een aantal verschillende doelstellingen wettelijk vastgelegd teneinde de klimaatverandering, de toenemende stijgende energieprijzen en de toenemende afhankelijkheid van aardolie en andere fossiele brandstoffen tegen te gaan. Deze doelstellingen voor hernieuwbare energie en energie-efficiëntie zijn als het ware ook mede een middel om aan de doelstellingen inzake broeikasgasemissies en energie onafhankelijkheid te voldoen.³¹

47. In 2018 werd er een doelstelling voor hernieuwbare energie van ten minste 32% vastgelegd in de HEBII-Richtlijn (RED II Richtlijn) die gerealiseerd moet worden voor het jaar 2030. In deze richtlijn werden de bestaande doelstellingen aangevuld en verscherpt als onderdeel van het 'Clean energy package'. Daarna werd er op 30 maart 2023 een overeenkomst bereikt voor een bindend doel van minstens 42,5% tegen 2030, dat vastgelegd werd in de HEBIII-Richtlijn (RED III-Richtlijn).³²

HOOFDSTUK III. Windenergie als vorm van hernieuwbare energie

48. Windenergie kan gezien worden als een vorm van hernieuwbare energie. Het wordt opgewekt door windturbines die de kracht van de wind omzetten in elektriciteit. Deze vorm van energie is duurzaam omdat de wind een onuitputtelijke bron is en er geen schadelijke stoffen vrijkomen bij de opwekking van elektriciteit.³³

49. Hoewel windenergie op beleidsniveau sterk wordt aangemoedigd, stuiten concrete projecten op lokaal niveau vaak op tegenstand. Redenen hiervoor zijn onder andere bezorgdheden over geluidshinder, slagschaduw, landschapsvervuiling en potentiële waardevermindering van onroerend goed. Deze bezorgdheden worden vaak verergerd wanneer bewoners onvoldoende inspraak hebben gehad of zich niet gehoord voelen tijdens de vergunningsprocedure.³⁴

50. Het maatschappelijk draagvlak is dus een cruciale factor voor het slagen van windmolenprojecten. Projecten die op weerstand stuiten, kunnen uitmonden in langdurige juridische procedures die het hele project blokkeren of ernstig vertragen – wat paradoxaal genoeg haaks staat op de doelstelling van versnelde energietransitie.

51. Hierin schuilt de centrale relevantie van *preventieve bemiddeling*: door op een vroeg moment in dialoog te gaan met belanghebbenden, kunnen bezorgdheden besproken en conflicten vermeden worden vóór deze escaleren. Preventieve bemiddeling biedt zo een juridische en praktische hefboom

C., DERUYTTER T., GOETHALS A., VAN BOGAERT P., VAN DRIESSCHE L., VERMEERSCH N. (eds.), *Energierecht in België en Vlaanderen 2025*, Intersentia, 2025, 368.

³¹ DERUYTTER T., 'Hoofdstuk X – Hernieuwbare energiebronnen' in VANDENDRIESSCHE F., CLAEYS P., DEGREEF C., DERUYTTER T., GOETHALS A., VAN BOGAERT P., VAN DRIESSCHE L., VERMEERSCH N. (eds.), *Energierecht in België en Vlaanderen 2025*, Intersentia, 2025, 368.

³² DERUYTTER T., 'Hoofdstuk X – Hernieuwbare energiebronnen' in VANDENDRIESSCHE F., CLAEYS P., DEGREEF C., DERUYTTER T., GOETHALS A., VAN BOGAERT P., VAN DRIESSCHE L., VERMEERSCH N. (eds.), *Energierecht in België en Vlaanderen 2025*, Intersentia, 2025, 370-371.

³³ Vlaamse Windenergie Associatie, 'Windenergie in Vlaanderen', VWEA 2024, <https://vwea.be/windenergie-in-vlaanderen/> (geraadpleegd op 2 juli 2025); VLAANDEREN, 'Windenergie', internetwebsite, <https://www.vlaanderen.be/bouwen-wonen-en-energie/groene-energie/windenergie?language=nl> (geraadpleegd op 2 juli 2025).

³⁴ *Ibid.*

om maatschappelijke aanvaarding te bevorderen, wat op zijn beurt cruciaal is voor een *duurzame* én *snelle* transitie naar hernieuwbare energie.

52. De klimaatverandering en de aantasting van het milieu vormen een bedreiging voor de toekomst van de Europese Unie (EU) en de wereld. Om deze uitdagingen aan te pakken, is de Europese Green Deal de nieuwe groeistrategie van Europa. Zij zal de EU omvormen tot een moderne en concurrerende economie waarin efficiënt met hulpbronnen wordt omgesprongen. Het doel van de Europese Green Deal is om Europa uiterlijk in 2050 klimaatneutraal te maken, de economie door groene technologie een impuls te geven, duurzame industrie en vervoer tot stand te brengen en de verontreiniging terug te dringen. Door milieu- en klimaatuitdagingen om te zetten in kansen wordt de transitie rechtvaardig en inclusief voor iedereen.³⁵

53. De Europese Commissie helpt de EU-lidstaten bij het plannen en doorvoeren van hervormingen die de groene transitie ondersteunen en die bijdragen tot het bereiken van de doelstellingen van de Europese Green Deal. Zij helpt ook bij het opstellen van de vereiste procedures binnen de centrale en lokale overheden en bij het opzetten van de coördinatiestructuren die nodig zijn voor de uitvoering van een groen beleid.

54. Voor het halen van de klimaatdoelstellingen van de EU in 2030 en 2050 is het van doorslaggevend belang dat het energiesysteem koolstofvrij wordt. Tegelijkertijd moet energie zeker en betaalbaar zijn voor consumenten en bedrijven. Om dit te realiseren, moeten de lidstaten hun energiesystemen omvormen tot een volledig geïntegreerde, gedigitaliseerde en concurrerende EU-energiemarkt die grotendeels op hernieuwbare energiebronnen is gebaseerd. Zonne-energie, windenergie, waterkracht, biomassa en aardwarmte zijn enkele voorbeelden van hernieuwbare energiebronnen. Naast hervormingen van de regelgeving moeten de lidstaten verdere investeringen in schone energie, met inbegrip van energie-efficiëntie, mogelijk maken en bevorderen.

55. Binnen deze masterscriptie met als onderwerp “preventieve bemiddeling bij windmolenprojecten” zal er enkel en alleen rekening gehouden worden met windenergie als hernieuwbare energiebron.

56. Om deze energietransitie vlotter en efficiënter te laten verlopen, besloot het Vlaamse Gewest om een uitzondering te voorzien op de gewone vergunningsprocedure. Deze procedure wordt verder toegelicht in het volgende deel van deze thesis.

³⁵ Europese Commissie, 'Groene transitie', *internetwebsite*, https://reform-support.ec.europa.eu/what-we-do/green-transition_nl#energie (geraadpleegd op 2 juli 2025).

DEEL II. Omgevingsvergunning voor windturbines en administratieve shortcuts

HOOFDSTUK I. Inleiding

Afdeling I. Omgevingsvergunning als instrument van het omgevingsrecht

57. Het aanvragen en verkrijgen van een omgevingsvergunning voor (een) windturbine(s) geldt als een *conditio sine qua non* voor de bouw en de exploitatie van een windturbine(park) in het Vlaamse Gewest.³⁶

58. Het omgevingsrecht omvat de rechtsregels die betrekking hebben op de inrichting, wijziging en transformatie van onze leefomgeving. Dit rechtsgebied strekt zich uit over zowel het ruimtelijke ordeningsrecht als het milieurecht. Alle wetsbepalingen die specifiek ontwikkeld zijn om leefmilieuproblemen aan te pakken, kunnen worden onderverdeeld in algemeen geldende milieuregels en sectorspecifieke milieuwetgeving.³⁷ Concreet regelt het omgevingsrecht de ordening en bescherming van de fysieke leefomgeving. Het fungeert als een overkoepelend kader voor wetgeving inzake ruimtelijke ontwikkeling en milieubeheer, met inbegrip van bodem, water, lucht, natuur en erfgoed. De centrale doelstelling is het waarborgen van een veilige en gezonde leefomgeving, die op duurzame wijze in stand wordt gehouden en verder wordt ontwikkeld. Binnen dit rechtsdomein is de omgevingsvergunning het centrale instrument waarmee deze doelstellingen juridisch worden geconcretiseerd.³⁸

59. De bevoegdheid betreffende omgeving, ruimtelijke ordening en leefmilieu zijn zoals reeds beschreven in het vorige deel van deze masterthesis een principiële gewestelijke bevoegdheid sinds de staatshervorming van 1980. De gewestelijke bevoegdheden om regels uit te vaardigen dienen op ruime wijze te worden geïnterpreteerd en omvatten ook de bevoegdheid om regels uit te vaardigen die eigen zijn aan de gewestelijke bevoegdheden.³⁹ Een verdere toelichting over de bevoegde overheid volgt in afdeling 2 van dit hoofdstuk.

60. Een omgevingsvergunning wordt omschreven in het Omgevingsvergunningsdecreet⁴⁰ (hierna: 'OVD') als "de schriftelijke beslissing van de vergunningverlenende overheid houdende toelating voor een vergunningsplichtig project".⁴¹ Een project is "het geheel van zowel

³⁶ DE BRUCKER L., *De vergunning van windturbines in het Vlaamse Gewest (tweede editie)*, Intersentia, 2024, 131.

³⁷ BILLIET C. M., VANHELLEMONT A. en VANHEUSDEN B., *Milieurecht in kort bestek*, Lancier Intersentia, 2023, 224; DE BRUCKER L., *De vergunning van windturbines in het Vlaamse Gewest (tweede editie)*, Intersentia, 2024, 131; DUJARDIN J., MAST A., VAN DAMME M. en VANDE LANOTTE J., *Overzicht van het Belgisch Administratief Recht*, Kluwer, 2017, 428.

³⁸ BILLIET C. M., VANHELLEMONT A. en VANHEUSDEN B., *Milieurecht in kort bestek*, Lancier Intersentia, 2023, 227; DE BRUCKER L., *De vergunning van windturbines in het Vlaamse Gewest (tweede editie)*, Intersentia, 2024, 131; VAN DEN BROEK J., 'Goud, wierook en mirre voor de Omgevingswet', *TOO* 2014/4, (464) 465.

³⁹ BOCKEN H., *De grondwettelijke bevoegdheidsverdeling inzake leefmilieu*, Story-Scientia, 1986; DE BRUCKER L., *De vergunning van windturbines in het Vlaamse Gewest (tweede editie)*, Intersentia, 2024, 132; LAVRYSEN L., 'De zesde staatshervorming en de milieubescherming', *TMR* 2024/3-4, 279-293.

⁴⁰ Decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning, *BS* 23 oktober 2014.

⁴¹ Art. 2, 7° OVD; DE BRUCKER L., *De vergunning van windturbines in het Vlaamse Gewest (tweede editie)*, Intersentia, 2024, 135.

stedenbouwkundige handelingen als de exploitatie van ingedeelde inrichtingen of activiteiten, of minstens een van die elementen, dan wel het verkavelen van gronden, doe onderworpen zijn aan de vergunnings- of meldingsplicht zoals vermeld in artikel 5".⁴²

61. De oprichting van een windturbine vormt ongetwijfeld de uitvoering van een stedenbouwkundige handeling, meer specifiek het optrekken of plaatsen van een constructie, in de zin van artikel 4.2.1, sub a van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening.⁴³

62. De term 'omgevingsvergunning' werd in het leven geroepen door de inwerkingtreding van het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning⁴⁴ en het besluit van de Vlaamse Regering van 27 november 2015 tot uitvoering van het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning⁴⁵.⁴⁶ Door de invoering van de omgevingsvergunning volgde er een groot voordeel voor de vergunning van windturbines. De projectvergadering⁴⁷ werd namelijk geïntroduceerd.

63. De projectvergadering is een orgaan voor een facultatief geformaliseerd vooroverleg dat in het leven werd geroepen om al van bij het voortraject een oplossingsgerichte insteek aan het voorgenomen project te kunnen geven. De aanvrager zal op deze wijze wat meer te weten komen over de haalbaarheid van zijn project en de eventuele bijstellingen die nodig zijn met het oog op het indienen van een succesvolle omgevingsvergunningsaanvraag. Dit zal op termijn bijdragen aan het vertrouwen van omwonenden en belanghebbenden.⁴⁸

64. Krachtens artikel 8 OVD⁴⁹ kan de initiatiefnemer van een project ter voorbereiding van een vergunningsaanvraag, de bevoegde overheid, met name de gewesten bij windmolenprojecten (zie afdeling twee binnen dit hoofdstuk), verzoeken om een projectvergadering te organiseren met de adviesinstanties. Dat zal echter slechts mogelijk zijn mits dat er een realistische projectstudie voorhanden is. De bevoegde overheid kan op eigen initiatief ook derden-belanghebbenden, te denken valt aan omwonenden en belangenverenigingen, uitnodigen op een dergelijke projectvergadering.⁵⁰ Deze projectvergaderingen zijn niet verplicht volgens het Omgevingsvergunningsdecreet maar zijn

⁴² Art. 2, 8° en Art. 5 OVD; DE BRUCKER L., *De vergunning van windturbines in het Vlaamse Gewest (tweede editie)*, Intersentia, 2024, 131; RENTMEESTERS E., 'Het decreet betreffende de omgevingsvergunning. Wat verandert er voor de vergunningspraktijk?', *TMR* 2015/6, 676.

⁴³ Art. 4.2.1 VCRO; DE BRUCKER L., *De vergunning van windturbines in het Vlaamse Gewest (tweede editie)*, Intersentia, 2024, 136-137; LOONTJENS K. en REZNOR E., 'De inplanting van windturbines in Vlaanderen: milieu- en stedenbouwkundige aspecten' in DE KETELAERE K. en DE KETELAERE M. (eds.), *Jaarboek milieurecht 2000*, die Keure, 2001, 137.

⁴⁴ Decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning, *BS* 23 oktober 2014.

⁴⁵ Besluit van de Vlaamse Regering van 27 november 2015 tot uitvoering van het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning, *BS* 23 februari 2016.

⁴⁶ DE BRUCKER L., *De vergunning van windturbines in het Vlaamse Gewest (tweede editie)*, Intersentia, 2024, 133.

⁴⁷ DE BRUCKER L., *De vergunning van windturbines in het Vlaamse Gewest (tweede editie)*, Intersentia, 2024, 134.

⁴⁸ *Parl.St.* VI.Parl. 2013-14, nr. 2334/1, 15; DE BRUCKER L., *De vergunning van windturbines in het Vlaamse Gewest (tweede editie)*, Intersentia, 2024, 135.

⁴⁹ Art. 8 decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning, *BS* 23 oktober 2014.

⁵⁰ Art. 8 OVD; Art. 7 OVB; DE BRUCKER L., *De vergunning van windturbines in het Vlaamse Gewest (tweede editie)*, Intersentia, 2024, 135.

wel heel erg aangeraden om te ondernemen en zeker bij geplande windenergieprojecten zoals het oprichten van windturbineparken.⁵¹

Afdeling II. Bevoegde overheid

65. De bevoegdheid inzake omgeving, ruimtelijke ordeningen en leefmilieu behoort in principe toe aan de Gewesten sinds de staatshervorming van 1980. Deze gewestbevoegdheden dienen ruim te worden geïnterpreteerd en omvatten eveneens de bevoegdheid om regelgeving uit te vaardigen die nauw samenhangt met hun toegewezen bevoegdheidsdomeinen.⁵²

66. Artikel 6, § 1, I van de Bijzondere Wet op de Hervorming der Instellingen (BWHI) bepaalt dat de gewesten bevoegd zijn voor ruimtelijke ordening. Daarnaast wijst artikel 6, § 1, II BWHI aanvullende bevoegdheden toe aan de gewesten, waaronder:

- De bescherming van het leefmilieu, met inbegrip van de bodem, ondergrond, water en lucht, alsook de bestrijding van verontreiniging en geluidshinder;
- Het afvalstoffenbeleid;
- Het toezicht op gevaarlijke, ongezonde en hinderlijke inrichtingen, rekening houdend met federale bevoegdheden inzake arbeidsbescherming;
- De productie en levering van water, inclusief regelgeving over de kwaliteit van drinkwater, afvalwaterzuivering en riolering;
- De financiële ondersteuning bij schade als gevolg van algemene rampen.

67. Het begrip 'leefmilieu' moet in ruime zin worden geïnterpreteerd. De opgesomde domeinen zijn niet limitatief, maar louter illustratief bedoeld.⁵³ Tot slot kent artikel 6, § 1, III BWHI de gewesten ook bevoegdheden toe inzake landinrichting en natuurbehoud.

68. Sinds 1 september 2022 is de Vlaamse overheid exclusief bevoegd voor vergunningsaanvragen die verband houden met grootschalige windprojecten vanaf 1500 kilowatt (kW).⁵⁴ Dit betekent dat vergunningsaanvragen inzake windturbineprojecten en windturbines vanaf 1500 kW vanaf deze datum in eerste aanleg steeds behandeld worden door de Vlaamse Regering.⁵⁵

Hoofdstuk II. De vergunningsprocedure

69. In het Vlaamse omgevingsrecht zijn er twee fundamentele procedures voor het verkrijgen van een omgevingsvergunning: de gewone vergunningsprocedure en de vereenvoudigde

⁵¹ DE BRUCKER L., *De vergunning van windturbines in het Vlaamse Gewest (tweede editie)*, Intersentia, 2024, 135; LOOTS I. en PEPERMANS Y., 'Wind farm struggles in Flanders fields: A sociological perspective', *Energy Policy* 2013/59, 326.

⁵² DE BRUCKER L., *De vergunning van windturbines in het Vlaamse Gewest (tweede editie)*, Intersentia, 2024, 132; LAVRYSEN L., 'De zesde staatshervorming en de milieubescherming', *TMR* 2014/3-4, (279) 279-293.

⁵³ DUJARDIN J., MAST A., VAN DAMME M. en VANDE LANOTTE J., *Overzicht van het Belgisch Administratief Recht*, Kluwer, 2017, 432.

⁵⁴ Besluit Vlaamse Regering 10 juni 2022 tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 13 februari 2015 tot aanwijzing van de Vlaamse en provinciale projecten ter uitvoering van het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning, *BS* 28 juni 2022; DE BRUCKER L., *De vergunning van windturbines in het Vlaamse Gewest (tweede editie)*, Intersentia, 2024, 165.

⁵⁵ DE BRUCKER L., *De vergunning van windturbines in het Vlaamse Gewest (tweede editie)*, Intersentia, 2024, 168.

vergunningsprocedure.⁵⁶ Deze procedures zijn vastgelegd in het Omgevingsvergunningsdecreet en de bijhorende uitvoeringsbesluiten, en bepalen de wijze waarop burgers, bedrijven en overheden toestemming kunnen verkrijgen voor projecten die een impact hebben op de fysieke leefomgeving.

Afdeling I. Uitgangspunt: de gewone vergunningsprocedure

70. Artikel 17 OVD⁵⁷ luidt als volgt:

"§ 1. Er bestaan twee onderscheiden procedures voor het verlenen van de omgevingsvergunning in eerste administratieve aanleg, namelijk:

1° de gewone vergunningsprocedure, vermeld in afdeling 2;

2° de vereenvoudigde vergunningsprocedure, vermeld in afdeling 3.

§ 2. De vereenvoudigde vergunningsprocedure is van toepassing voor:

1° een beperkte verandering van een vergund project;

2° een project dat uitsluitend tijdelijke inrichtingen of activiteiten omvat als vermeld in artikel 5.1.1, 11°, van het DABM;

3° de exploitatie van een ingedeelde inrichting of activiteit die vergunningsplichtig is geworden door aanvulling of wijziging van de indelingslijst, tenzij de wijziging of aanvulling van de indelingslijst tot gevolg heeft dat een milieueffectrapport of een omgevingsveiligheidsrapport moet worden opgesteld of een passende beoordeling moet worden uitgevoerd;

4° de types van projecten die door de Vlaamse Regering worden aangewezen.

De Vlaamse Regering bepaalt de criteria waaronder de vergunningverlenende overheid vaststelt dat een verandering van een vergund project beperkt is als vermeld in het eerste lid, 1°.

§ 3. De vereenvoudigde vergunningsprocedure is niet van toepassing voor projecten waarvoor de vergunningsaanvraag minstens een van de volgende bijlagen moet omvatten:

1° een milieueffectrapport;

2° een veiligheidsrapport;

3° een passende beoordeling als vermeld in artikel 36ter, § 3, van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu."

71. Er kan aangenomen worden dat men deze gewone vergunningsprocedure dient te worden doorlopen voor nieuwe windturbineprojecten, vooraleer men een dergelijke vergunning voor de bouw en exploitatie van windturbines verkrijgt.⁵⁸ Kortom, voor de bouw en exploitatie van een windturbine in het Vlaams Gewest is een omgevingsvergunning vereist, meer specifiek een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen. Dit op basis van artikel 4.2.1, a) van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (hierna: VCRO)^{59, 60}

⁵⁶ DE BRUCKER L., *De vergunning van windturbines in het Vlaamse Gewest (tweede editie)*, Intersentia, 2024, 173.

⁵⁷ Decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning, BS 23 oktober 2014.

⁵⁸ MAES A., 'Gewone of vereenvoudigde vergunningsprocedure voor gemengde omgevingsvergunning?', *TOO* 2021/1, (102) 102-105.

⁵⁹ Decreet Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening van 15 mei 2009, BS 20 augustus 2009.

⁶⁰ DE BRUCKER L., *De vergunning van windturbines in het Vlaamse Gewest (tweede editie)*, Intersentia, 2024,

72. Bij nieuwe windturbineprojecten is er nog geen sprake van enig vergund project waardoor deze projecten niet beschouwd kunnen worden als uitsluitend tijdelijke inrichtingen of activiteiten in de zin van artikel 5.1.1, 11° DABM en zijn zij ook niet ineens vergunningsplichtig geworden door een wijziging of aanvulling van de indelingslijst. Tijdelijke inrichtingen of activiteiten zijn volgens artikel 5.1.1, 11° DABM de door de Vlaamse regering aangewezen inrichtingen en activiteiten die tijdelijk worden ingezet en waarvan de exploitatie geen blijvende gevolgen heeft voor de mens en het milieu. Onder 'tijdelijk' moet worden begrepen maximaal een jaar als de inrichtingen of activiteiten verband houden met een bouwwerf, en maximaal 3 maanden in de overige gevallen. Windturbines vallen in geen enkele situatie onder deze definitie uit het DABM. Omwille van deze redenering zal er dus telkens gebruik gemaakt moeten worden van de gewone vergunningsprocedure bij een nieuw windmolenproject.⁶¹

73. De bouw van windturbines valt onder het toepassingsgebied van "het optrekken en plaatsen van een constructie" in de zin van de VCRO⁶². De verplichting tot het bekomen van een omgevingsvergunning vloeit eveneens voort uit artikel 5.2.1 van het Decreet Algemene Bepalingen Milieubeleid (DABM⁶³) in samenlezing met artikel 5, 1°, c) van het Omgevingsvergunningsdecreet (OVD⁶⁴), daar windturbines en windmolenparken als een hinderlijke inrichting of activiteit van de eerste klasse of tweede klasse beschouwd kunnen worden.

74. Uit de indelingslijst⁶⁵ die als bijlage bij het besluit van de Vlaamse Regering van 1 juni 1995 houdende algemene en sectorale bepalingen inzake milieuhygiëne (hierna: Vlarem II⁶⁶) werd gevoegd, blijkt namelijk dat grootschalige windturbines met een vermogen van meer dan 1.500 kW én windmolenparken met meer dan twintig windturbines onder de eerste klasse vallen, wat deze projecten automatisch onder het toepassingsgebied van artikel 5, 1°, c) van het OVD⁶⁷ doet vallen. Windturbines met een vermogen van meer dan 500 kW vallen dan weer onder de tweede klasse van de indelingslijst⁶⁸.

75. Conform het DABM worden inrichtingen of activiteiten van de derde klasse niet onderworpen aan een vergunningsplicht, dan wel louter een meldingsakte.⁶⁹

Afdeling II. Uitzondering: de vereenvoudigde vergunningsprocedure

76. De vereenvoudigde vergunningsprocedure is bedoeld voor aanvragen met een beperkte impact op de omgeving, waarvoor geen openbaar onderzoek vereist is en waarvoor de

174.

⁶¹ *Ibid.*

⁶² Decreet Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening van 15 mei 2009, *BS* 20 augustus 2009.

⁶³ Decreet houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid van 5 april 1995, *BS* 3 juni 1995.

⁶⁴ Decreet betreffende de omgevingsvergunning van 25 april 2014, *BS* 23 oktober 2014.

⁶⁵ Bijl. 1 "Indelingslijst" bij Vlarem II, *BS* 31 juli 1995.

⁶⁶ Besluit van de Vlaamse regering van 1 juni 1995 houdende algemene en sectorale bepalingen inzake milieuhygiëne.

⁶⁷ Decreet betreffende de omgevingsvergunning van 25 april 2014, *BS* 23 oktober 2014.

⁶⁸ Art. 20.1.6 Bijl. 1 "Indelingslijst" bij Vlarem II, *BS* 31 juli 1995.

⁶⁹ Art. 5.2.1, § 6, tweede lid DABM.

adviesverplichtingen minimaal zijn. Het gaat hierbij vaak om kleine verbouwingen, functiewijzigingen binnen bestaande bestemmingen of het regulariseren van bestaande toestanden.

77. Artikel 14 van het Omgevingsvergunningsdecreet bepaalt dat deze procedure van toepassing is indien:

- geen openbaar onderzoek vereist is;
- er geen ontheffing van voorschriften of afwijkingen gevraagd worden;
- er geen advies nodig is van een gewestelijke of federale instantie die niet onder de gemeente valt.

78. Ook bij de vereenvoudigde procedure wordt het dossier digitaal ingediend. Na de volledigheidverklaring heeft de bevoegde overheid 60 dagen om een beslissing te nemen.⁷⁰ Indien binnen deze termijn geen beslissing wordt genomen, geldt het principe van stilzwijgende goedkeuring, tenzij het gaat om een project waarvoor dit principe is uitgesloten.⁷¹

79. Er is geen openbaar onderzoek voorzien in deze procedure, en er worden slechts beperkte adviezen ingewonnen. Dit betekent dat de procedure veel sneller kan worden afgerond, wat vooral voordelig is voor particulieren en kmo's die kleinschalige projecten willen realiseren.

80. Volgens de informatie op de website van VLAIO is de vereenvoudigde procedure een instrument om de administratieve last voor ondernemers te verlagen en om investeringsprojecten sneller te kunnen opstarten.

81. De vereenvoudigde procedure is transparant, snel en minder belastend. Door het ontbreken van een openbaar onderzoek en de beperking van adviezen is de procedure aantrekkelijk voor projecten met weinig risico op negatieve externe effecten. Tegelijkertijd is het belangrijk dat de criteria voor toepassing strikt worden bewaakt, om misbruik of onderbenutting van de gewone procedure te voorkomen.

82. De vereenvoudigde procedure is zeer nuttig in de praktijk, maar in bepaalde gevallen kan er discussie ontstaan over de juiste inschaling van projecten binnen de juiste procedurecategorie. Juridische conflicten kunnen ontstaan wanneer een project volgens de overheid onder de gewone procedure valt, terwijl de aanvrager meent dat een vereenvoudigde behandeling volstaat.⁷²

83. Met de invoering van de RED-III Europese Richtlijn werd België verplicht om deze om te zetten naar nationale wetgeving. RED III verhoogt de bindende hernieuwbare-energiedoelstelling (op EU-niveau) van 32% tot 42,5% (met 45% als indicatief streefcijfer). Verder scherpt RED III de doelstellingen voor de sectoren vervoer en stadsverwarming en -koeling aan en introduceert zij doelstellingen voor integratie van hernieuwbare energie in industrie en gebouwen. Hierna zal dieper worden ingegaan op enkele belangrijke wijzigingen die RED III met zich meebrengt voor garanties

⁷⁰ Art. 46, § 1, lid 1 OVD.

⁷¹ Art. 46, § 2 OVD.

⁷² BILLIET C. M., VANHELLEMONT A. en VANHEUSDEN B., Milieurecht in kort bestek, Lancier Intersentia, 2023, 234.

van oorsprong, vergunningen en gasvormige hernieuwbare brandstoffen van niet-biologische oorsprong.⁷³

84. De richtlijn kiest uitdrukkelijk voor een versoepelde benadering van de milieueffectenrapportering op projectniveau. Nieuwe vergunningsaanvragen voor installaties die hernieuwbare energie produceren — waaronder ook repowering van bestaande elektriciteitscentrales — worden binnen de versnellingszones vrijgesteld van zowel de project-MER-verplichting als de passende beoordeling. Deze benadering is gebaseerd op het feit dat de milieueffecten van mogelijke deelprojecten in dergelijke zones al zijn geanalyseerd op strategisch niveau via een plan-MER, gekoppeld aan de voorafgaande afbakening van de versnellingszones.⁷⁴

85. Toch blijft de bevoegde overheid verplicht om een MER-screeningsproces te doorlopen. Daarbij wordt nagegaan of het betrokken project waarschijnlijk aanleiding geeft tot aanzienlijke, onverwachte negatieve milieueffecten die niet zijn vastgesteld in de plan-MER. Dit screeningsproces komt in wezen overeen met de bestaande wisselwerking tussen planmatige en projectmatige milieubeoordeling, zoals voorzien in de Europese SEA- en EIA-richtlijnen.⁷⁵

86. Voor projecten buiten versnellingszones blijft de volledige milieueffectenbeoordeling van kracht. In die gevallen moet nog steeds een m.e.r.-screening of, indien vereist, een project-MER en een passende beoordeling worden opgesteld. Ook voor deze projecten gelden vaste maximale doorlooptijden: de vergunningsprocedure mag maximaal twee jaar in beslag nemen, drie jaar voor offshore projecten, en twaalf maanden voor repowering en nieuwe installaties met een elektrisch vermogen onder de 150 kW.⁷⁶

Afdeling III. Verschillen tussen beide procedures

87. Het eerste verschilpunt is gesitueerd in de participatie en besluitvorming. De gewone procedure voorziet in een openbaar onderzoek, wat niet het geval is bij de vereenvoudigde procedure. Dit betekent dat omwonenden, belangengroepen en andere betrokkenen enkel inspraak hebben bij projecten met grotere maatschappelijke impact. Het verschil zit dus in de mate van burgerparticipatie. De gewone procedure vraagt een grondige beoordeling door verschillende instanties, terwijl de vereenvoudigde procedure sterk inzet op administratieve snelheid. Dit verschil weerspiegelt een afweging tussen rechtszekerheid en efficiëntie.

⁷³ FRANCOIS S., SCHAIKO G., VAN BOGAERT P., VANDENDRIESSCHE F. en VERMEERSCH N., 'Verankering van de versnelde vergunningsprocedure voor hernieuwbare energieprojecten', Stibbe 27 november 2023, <https://www.stibbe.com/nl/publications-and-insights/nieuwe-hernieuwbare-energie Richtlijn-wijzigingen-inzake-garanties-van#:~:text=Nieuwe%20hernieuwbare%20energie Richtlijn:%20wijzigingen%20inzake%20garanties%20van%20oorsprong%2C%20vergunningen%20en%20RFNBO's,-Article&text=Op%2020%20november%202023%20trad,blogberichten%20nog%20nader%20worden%20belicht> (geraadpleegd op 2 juli 2025).

⁷⁴ *Ibid.*

⁷⁵ *Ibid.*, vn. 73.

⁷⁶ *Ibid.*, vn. 73.

88. De juridische bescherming en beroepsmogelijkheden vormen een tweede aspect waarin beide procedures verschillen. Bij beide procedures is er mogelijkheid tot beroep tegen de beslissing, maar de context waarin dat beroep wordt aangetekend, verschilt. Omdat de gewone procedure meer documentatie en motivering vereist, kunnen beroepsinstanties doorgaans een grondigere beoordeling maken. In de vereenvoudigde procedure kan het gebrek aan participatie leiden tot vragen over de volledigheid van de besluitvorming.

89. Een derde en laatste verschilpunt valt op te merken in de praktische implicaties voor aanvragers. Voor aanvragers betekent de keuze tussen beide procedures vooral een afweging van tijd, kosten en administratieve lasten. De vereenvoudigde procedure is duidelijk voordelig voor eenvoudige, laag-risico projecten, terwijl de gewone procedure een noodzakelijke waarborg biedt bij gevoelige of complexe projecten.

Het onderscheid tussen de gewone en vereenvoudigde vergunningsprocedure in het Vlaamse omgevingsrecht weerspiegelt een balans tussen rechtsbescherming en bestuurskracht. De gewone procedure biedt ruimte voor een zorgvuldige afweging van belangen en inspraak, terwijl de vereenvoudigde procedure efficiëntie en snelheid biedt. Beide procedures zijn essentieel binnen het bredere kader van duurzame ruimtelijke ordening en milieubescherming.

DEEL III. Het begrip “preventieve bemiddeling”

HOOFDSTUK I. Inleiding

90. Bemiddeling is vandaag de dag niet meer weg te denken uit onze samenleving en het gerechtelijk apparaat. Steeds vaker wordt de meerwaarde erkend van het buitengerechtelijk oplossen van conflicten. In plaats van een juridisch gevecht dat zelden tot een bevredigende uitkomst leidt, biedt bemiddeling de mogelijkheid om dieperliggende problemen aan te pakken. Zo ontstaat er ruimte voor duurzame oplossingen die voor alle partijen aanvaardbaarder zijn, in tegenstelling tot een opgelegde beslissing die vaak met tegenzin wordt nageleefd.⁷⁷

91. Ook binnen het omgevingsrecht wint deze aanpak terrein. In een context van toenemende maatschappelijke spanningen, juridische procedures en crisissen, dringt de behoefte aan dialoog zich steeds nadrukkelijker op. De opkomst van de omgevingsbemiddelaar – een relatief nieuwe professionele rol – vormt in dat kader een belangrijk antwoord. Toch staat deze bemiddelaar voor een stevige uitdaging: het zoeken naar evenwicht in vaak complexe en gevoelige dossiers.⁷⁸

92. Burgers eisen steeds meer inspraak en nemen geen genoegen meer met een *deus ex machina* gevoerd omgevingsbeleid. Bedrijven en/of projectontwikkelaars willen meer duidelijkheid en zekerheid alvorens zij überhaupt nog bereid zijn te investeren. Kan daarom preventieve bemiddeling een oplossing bieden voor dit probleem?

93. Het concept ‘preventieve bemiddeling’ kan opgedeeld worden in twee afzonderlijke begrippen. Enerzijds het begrip ‘preventief’ en anderzijds het begrip ‘bemiddeling’. In dit derde deel zullen beide begrippen afzonderlijk uiteengezet en gedefinieerd worden teneinde een beter inzicht te verwerven op welke wijze dit kan ingezet worden bij realisatie van projecten in verband met hernieuwbare energie.

⁷⁷ SMEETS Y., ‘Omgevingsbemiddeling als instrument voor de realisatie van (urgente) ruimtelijke transitieprojecten’, *MER* 2024/2, (147) 147.

⁷⁸ *Ibid.*

HOOFDSTUK II. Bemiddeling

Afdeling I. De juridische grondslag

94. Bemiddeling is een van de bekendste ADR-methodes, waarbij de afkorting ADR staat voor “Alternative dispute resolution”, oftewel alternatieve geschillenoplossing. Het begrip “bemiddeling” dat een synoniem vormt van de term ‘mediation’ wordt om deze reden dan ook vaak te pas en te onpas gebruikt door iedereen. Van zodra een derde persoon of instantie op de een of andere manier een rol speelt bij het oplossen van conflicten wordt er al gesproken van bemiddeling. Nochtans is er in vele gevallen toch geen sprake van bemiddeling in de zin van artikel 1723/1 van het gerechtelijk Wetboek.⁷⁹

95. Bemiddeling wordt door artikel 1723/1 van het Gerechtelijk Wetboek omschreven als “een *vertrouwelijk en gestructureerd proces van vrijwillig overleg tussen conflicterende partijen met de medewerking van een onafhankelijke, neutrale en onpartijdige derde die de communicatie vergemakkelijkt en poogt de partijen ertoe te brengen zelf een oplossing uit te werken*”. Naast deze wettelijke definitie, definieert de heer Allemeersch het concept ‘bemiddeling’ als “een wijze van geschillenbeslechting waarbij een derde de partijen begeleidt in een poging om hun zelf te doen uitkomen op een akkoord dat geheel of gedeeltelijk een einde maakt aan hun geschil”.⁸⁰

96. Niet alleen op nationaal niveau, maar ook op Europees niveau wordt bemiddeling gedefinieerd. De Europese Mediationrichtlijn omschrijft bemiddeling als “een gestructureerde procedure, , ongeacht de benaming, waarin twee of meer partijen bij een geschil zelf pogen om op een vrijwillige basis met de hulp van een bemiddelaar/mediator hun geschil te schikken. Deze procedure kan door de partijen worden ingeleid of door een rechterlijke instantie worden voorgesteld of gelast, dan wel in een lidstaat wettelijk zijn voorgeschreven”.⁸¹

97. Uit de begripsomschrijving blijkt heel duidelijk dat bemiddeling een methode van conflictoplossing betreft waarbij de betrokkenen vrijwillig trachten om zelf een oplossing van hun conflict te bekomen, weliswaar met behulp van een neutrale derde.

98. De bovenstaande definitie bevat de voornaamste essentiële bestanddelen van de bemiddeling – met name (1) de aard van het proces⁸² (een vrijwillig, vertrouwelijk en gestructureerd overleg tussen conflicterende partijen), (2) de voorwaarden waaraan de bemiddelaar moet voldoen

⁷⁹ LANCKSWEERDT E., ‘Hoofdstuk 5 – Bemiddeling’ in DE BEIR T., MEUWISSEN W., JACOBS E., OSSIEUR S., LACKSWEERDT E., DEMEYERE L. en RUTTEN S. (eds.), *Conflictafhandeling buiten de rechtbank*, Intersentia, 2019, (243) 243-245.

⁸⁰ Art. 1723/1 Ger. W.; ALLEMEERSCH B., ‘Een geactualiseerde inleiding tot de bemiddelingswet’ in ALLEMEERSCH B., ANDRIES K., ASSCHERICKX B., DE BACKER H., DE BAUW S., FLEERACKERS F., GAYSE B., JACOBS C., LOKIN J. en VAN RANSBEECK R., *Bemiddeling*, die Keure, 2008, (24) 277; LANCKSWEERDT E., ‘Hoofdstuk 5 – Bemiddeling’ in DE BEIR T., MEUWISSEN W., JACOBS E., OSSIEUR S., LACKSWEERDT E., DEMEYERE L. en RUTTEN S. (eds.), *Conflictafhandeling buiten de rechtbank*, Intersentia, 2019, (243) 243-244.

⁸¹ Art. 3(a) van de Richtlijn 2008/52/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 mei 2008 betreffende bepaalde aspecten van bemiddeling/mediation in burgerlijke zaken en handelszaken, *Pb.L.* 24 mei 2008, nr. 136/3-136/8; LANCKSWEERDT E., ‘Hoofdstuk 5 – Bemiddeling’ in DE BEIR T., MEUWISSEN W., JACOBS E., OSSIEUR S., LACKSWEERDT E., DEMEYERE L. en RUTTEN S. (eds.), *Conflictafhandeling buiten de rechtbank*, Intersentia, 2019, (243) 244.

⁸² LANCKSWEERDT E., *Alternatieve conflictoplossing met de overheid*, die Keure, 2017, 110.

(onafhankelijk, neutraal en onpartijdig) en (3) zijn opdracht (de communicatie tussen conflicterende partijen vergemakkelijken en hen ertoe brengen zelf een oplossing te vinden).⁸³

99. Artikel 1731 Ger. W. werd door de wet van 18 juni 2018 geïntroduceerd en gecodificeerd. De nieuwe wet bevat niet enkel een terminologische verbetering van het begrip 'bemiddeling' maar herkwalificeert ook de term "vrijwillige bemiddeling" naar "buitengerechtelijke bemiddeling" zoals vermeld in artikel 665,5°, artikel 671, lid 1 en artikel 692, lid 1 van het Gerechtelijk Wetboek.⁸⁴

Afdeling II. Het toepassingsgebied

100. Artikel 1724 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt het toepassingsgebied van bemiddeling. Met de invoering van de 'algemene bemiddelingswet', namelijk de wet van 21 februari 2005 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek in verband met bemiddeling en de daaropvolgende wijziging ingevolge de bemiddelingswet van 2018, werd voor publiekrechtelijke rechtspersonen een algemeen kader gecreëerd om partij te zijn bij een bemiddeling.

101. Artikel 1724, lid 1, 2° Ger. W. luidt als volgt: "*de niet-vermogensrechtelijke geschillen die vatbaar zijn voor dading, met inbegrip van de geschillen waarbij een publiekrechtelijke rechtspersoon is betrokken*". Ook publiekrechtelijke rechtspersonen mogen nu deelnemen aan een (gerechtelijke) bemiddeling.

Afdeling III. De kenmerken

102. Bemiddeling is een onderhandelingsproces waarbij de betrokken partijen vrijwillige en op basis van hun wederzijdse belangen zelf proberen tot een oplossing te komen voor hun (potentieel) conflict, door middel van onderhandelingen, die worden begeleid door een onafhankelijke, onpartijdige derde (de bemiddelaar).⁸⁵

103. De bemiddelaars moeten te allen tijde het vertrouwen genieten van alle betrokken partijen waardoor communicatie de kern vormt van bemiddeling.

104. Bemiddeling kan men onderscheiden van alle andere vormen van alternatieve geschillenoplossing door middel van zijn eigen kenmerken, die binnen deze afdeling besproken zullen worden.

§ 1. Methodisch karakter

105. Bemiddeling is een methodiek voor het oplossen van conflicten. Tijdens een bemiddeling zal de bemiddelaar volgens een gestructureerde wijze en met het inzetten van een reeks vaardigheden trachten de betrokkenen tot een oplossing van hun conflict te brengen.

⁸³ LANCKSWEERDT E., 'Hoofdstuk 5 – Bemiddeling' in DE BEIR T., MEUWISSEN W., JACOBS E., OSSIEUR S., LANCKSWEERDT E., DEMEYERE L. en RUTTEN S. (eds.), *Conflictafhandeling buiten de rechtbank*, Intersentia, 2019, (243) 246.

⁸⁴ Matthijs C., *Praktische gids bemiddeling in burgerlijke en handelszaken*, Story publishers, 2010, 18.

⁸⁵ LANCKSWEERDT E., 'Bemiddeling in het kader van de wetgeving op de gemeenteklijke administratieve sancties: een unieke kans voor de gemeenten', *T.Gem.* 2005/43, 43; LANCKSWEERDT E., 'Naar een faciliterende wetgeving voor bemiddeling met openbare besturen', *TBP* 2010/9, (511) 511.

106. De methodiek van deze vorm van alternatieve geschillenoplossing kan dus ingezet worden in allerlei domeinen, zoals bij echtscheidingen of burenruzies. Maar deze methodiek kan naast privaatrechtelijke aangelegenheden ook ingezet worden in publiekrechtelijke aangelegenheden, zoals in bestuurszaken. Bovendien wordt deze bemiddelingsmethodiek ook gehanteerd in internationale conflicten.⁸⁶

107. De methodiek bevat een aantal basisprincipes die steeds in elke situatie (in principe) dezelfde zijn, ongeacht de context waar bemiddeling wordt toegepast.

§ 2. Het vrijwillig en vrijblijvend karakter van de bemiddeling

108. Overeenkomstig artikel 1723/1 Ger. W. betreft bemiddeling “een gestructureerd proces van **vrijwillig** overleg tussen conflicterende partijen ...”.

109. De autonomie, de zelfdeterminatie en de persoonlijke vrijheid van de betrokken vormen de wezenlijke en essentiële uitgangspunten bij bemiddeling. Dit toont het vrijwillig karakter van bemiddeling aan. Het impliceert dat iedere betrokkene op elk ogenblik (na aanvang van de bemiddeling) een einde kan maken aan het bemiddelingsproces.

110. Het vrijwillig karakter is echter niet hetzelfde als het vrijblijvende karakter. De deelnemende partijen aan een bemiddeling moeten elk afzonderlijk bereid zijn om actief en constructief een onderhandelde oplossing te bekomen. Dit vergt een inspanningsverbintenis die door elke partij afzonderlijk geleverd moet worden.

111. Het **vrijblijvend** karakter van bemiddeling blijkt uit artikel 1729 Ger. W. waar het volgende in vermeldt staat: “*elke partij te allen tijde een einde maken aan de bemiddeling zonder dat dit tot haar nadeel kan strekken*”. Evenzeer bepaalt artikel 13 van de Deontologische Code van de erkende bemiddelaars dat “*bij afloop van zijn opdracht (...) de bemiddelaar de rechter schriftelijk meldt of de partijen al dan niet tot een akkoord zijn gekomen. Hij mag geen andere informatie meedelen*”. Dus indien de bemiddeling beëindigd wordt doordat een partij er zo over beslist heeft, mag de bemiddelaar niet meedelen waarom de partijen niet tot een akkoord zijn gekomen. Zo zal de partij die het bemiddelingsproces heeft stopgezet, geen nadeel ondervinden.

§ 3. Het vertrouwelijk karakter van de bemiddeling

112. Het vertrouwelijk karakter van de bemiddelingsgesprekken moet ten alle tijden gewaarborgd en gegarandeerd worden opdat de betrokken partijen vrijuit binnen een veilige setting hun meningen, gedachtegang, gevoelens, ... kunnen verkondigen.

113. Het vertrouwen is een heel belangrijke opponent die ervoor kan zorgen dat de partijen in alle vrijheid zouden kunnen vertellen wat hen op het hart ligt. Via de aanwezigheid van vertrouwen

⁸⁶ *Ibid.*

tussen alle partijen kunnen er oplossingspistes uitgewerkt worden zonder dat bepaalde voorstellen later tegen elkaar zouden kunnen uitgespeeld worden mocht de bemiddelingspoging mislukken.

114. De vertrouwelijkheid is van toepassing op al hetgeen zowel mondeling als schriftelijk wordt gecommuniceerd. Vertrouwelijk zijn dus ook de documenten die worden opgemaakt in de loop van en ten behoeve van de bemiddelingsproces. De deelnemende partijen aan een bemiddeling kunnen evenzeer de vertrouwelijkheid uitbreiden naar de documenten of mededelingen daterend van voor de aanvang van het bemiddelingsproces. Deze mogelijkheid is wettelijk vastgelegd in artikel 1728, § 1 van het Gerechtelijk Wetboek.

115. Overeenkomstig artikel 1728, § 2 Ger. W. mag een bemiddelaar de feiten waarvan hij kennis gekregen heeft, niet openbaar maken, mag hij door de partijen niet worden opgeroepen als getuige en mag hij de reden waarom een bemiddelingspoging mislukt is, niet onthullen of kenbaar maken, zelfs niet aan de rechter die hem aangesteld had als deskundige. Mocht de bemiddelaar toch een inbreuk maken op deze verplichting, zal hij bestraft worden op grond van artikel 458 van het Strafwetboek.

116. Krachtens artikel 1728, § 3 Ger. W. is de geheimhoudingsverplichting, waarvan in de voorgaande paragraaf sprake is, idem dito van toepassing op een eventuele deskundige die de partijen en de bemiddelaar zou hebben bijgestaan.

117. Een schending van de vertrouwelijkheids- of geheimhoudingsplicht geeft niet enkel aanleiding tot een strafrechtelijke sanctie zoals bepaald in artikel 1728, § 2 Ger. W. maar kan ook aanleiding geven tot een burgerrechtelijke sanctie, met name de toekenning van een schadevergoeding. Daarenboven zullen de vertrouwelijke documenten en mededelingen die desondanks zijn medegedeeld of waarop een partij steunt in strijd met de vertrouwelijkheidsplicht ambtshalve uit de debatten geweerd worden volgens artikel 1728, § 4 van het Gerechtelijk Wetboek.

§ 4. Onafhankelijkheid, neutraliteit en onpartijdigheid van de bemiddelaar

118. Artikel 1726, 3° Ger. W. bepaalt dat een bemiddelaar onafhankelijk en onpartijdig moet functioneren in de uitoefening van zijn beroepsactiviteit. Dit betekent dat hij absoluut neutraal dient te zijn, zowel ten opzichte van de kwestie waarover het geschil gaat als ten opzichte van diegenen die deelnemen aan het bemiddelingsproces.

119. Ondanks de verplichting om als bemiddelaar onpartijdig te handelen, kenmerkt een goede bemiddelaar zich aan de competentie van meerzijdige partijdigheid. Dit is irreëel gezien de bemiddelaar alsnog zich zo goed als mogelijk dient in te leven in ieders situatie om een luisterend oor te zijn voor elke betrokkene. Hij dient als het ware toch partijdig te zijn, met als enige strenge voorwaarde dat hij dit even veel en even intens doet voor elke betrokkene.

§ 5. Partijen bepalen de oplossing

120. Zoals in artikel 1723/1 Ger. W. neergeschreven is het in principe de bedoeling dat de betrokken partijen via een bemiddeling zelf tot een oplossing van hun conflict komen. Partijen nemen zelf de verantwoordelijkheid op voor hun probleem met als voornemen erin te slagen zelfstandig een oplossing uit te werken. Vanzelfsprekend zal de bemiddelaar hen hierin begeleiden, zonder dat hij evenwel zelf een oplossing voor de partijen oplegt of suggereert. Dit is echter niet de bevoegdheid van bemiddelaars gezien zij meer gefocust zijn op het proces dan op de inhoud van het bemiddelingsproces. Oplossingen die de partijen zelf kunnen vinden zijn gedragen oplossingen die een langere houdbaarheidsdatum hebben.

121. Er bestaat wel zoiets als een 'evaluatieve bemiddeling' dat lijnrecht tegenover het principe 'dat partijen zelf de oplossing voor hun geschil bepalen' staat. Bij deze vorm van bemiddeling zal namelijk de bemiddelaar weldegelijk zelf oplossingen suggereren of de voorstellen van oplossingen van de partijen evalueren. Vandaar dat partijen in samenspraak met de bemiddelaar bij aanvang van het bemiddelingsproces heel nauwkeurig de exacte functie/taak van de bemiddelaar kunnen bespreken en vastleggen.

§ 6. Gericht op samenwerking, communicatie en ontmoeting

122. Bemiddeling focust zich op samenwerking van en tussen conflicterende partijen. Elke afzonderlijke partij dient in geen enkel geval zijn eigen gelijk te bewijzen of door te drukken. Bemiddeling vereist het constructief samenwerken om een bevredigende oplossing te bekomen waarmee iedereen tevreden is.

123. Het betreft een kerntaak voor een bemiddelaar om de communicatie tussen conflicterende partijen te herstellen en te verbeteren. In dat opzicht dient de bemiddelaar de communicatie te vergemakkelijken zoals neergeschreven in de definitie van bemiddeling in artikel 1723/1 Ger. W. Het vergemakkelijken van communicatie impliceert dat de bemiddelaar zijn aandacht minstens evenveel moet vestigen op hetgeen er zich afspeelt tussen de betrokken partijen, op hun interactie- en communicatiepatroon, alsook op de zakelijke inhoud van het werkelijke geschil. Door middel van een ontmoeting tracht de bemiddelaar een gesprek op gang te brengen waarbij de wezenlijke zaken worden besproken. Door het inzetten op goede en fatsoenlijke communicatie tussen alle partijen zal de afstand tussen hen verkleint worden.

§ 7. Geen procedure maar een proces en geen strikte juridische benadering

124. Bemiddeling is geen procedure maar wel een proces. Bij een procedure wordt een voorafgaandelijk vastgelegd traject op een strikte en formele wijze doorlopen. Terwijl een proces verwijst naar wat er zich aandient ten gevolge van de interactie tussen de partijen. Bemiddeling is in dat perspectief een organisch exploratieproces waarbij een marge of bewegingsvrijheid wordt gecreëerd om oplossingen te laten ontstaan. Deze bemiddelingsprocessen zijn flexibel, grillig en onvoorspelbaar. Een bemiddelaar kan in dat verband dergelijke interactieprocessen tussen mensen ondersteunen en stimuleren maar niet beheersen.

125. Niettegenstaande het flexibel en onvoorspelbaar karakter, is een bemiddeling een “gestructureerd” proces volgens artikel 1723/1 Ger. W. Hoe onvoorspelbaar het verloop van een bemiddeling ook kan zijn, de bemiddelaar probeert in grote lijnen bepaalde grote etappes te doorlopen.

126. Conflicten worden niet strikt juridisch benaderd. Het is onbelangrijk om te bepalen wie juridisch gelijk heeft, al mogen de resultaten van de bemiddeling niet indruisen tegen de regels van dwingend recht. Bij bemiddeling ligt het zwaartepunt op het vinden van oplossingen die voor iedereen werkbaar zijn en waarmee iedereen tevreden is.

HOOFDSTUK II. Het preventief karakter

127. Het preventieve karakter van bemiddeling is een fundamenteel element binnen het gegeven van deze masterthesis. Terwijl een gewone bemiddeling plaatsvindt naar aanleiding van het rijzen van een rechtsgeschil, zal preventieve bemiddeling ingezet worden voorafgaand aan de vergunningsprocedure om toekomstige, eventuele en langdurige rechtsgeschillen te vermijden.

128. Pre-mediation is een gesprek tussen conflictpartners onder begeleiding van een mediator, zonder de formele richtlijnen die een mediationtraject met zich mee brengt. Informeel onderzoeken conflictpartners of er een basis is om uit het conflict te komen. Tijdens de pre-mediation wordt gekeken naar het wel of niet goed kunnen uitspreken van wat er nu eigenlijk speelt. Dit zorgt voor een goede basis tussen conflictpartners. Deze basis kan zorgen voor een oplossing van het conflict. Het kan ook zorgen voor een goede fundering waardoor het mediationtraject vlotter kan verlopen.⁸⁷

129. Preventieve bemiddeling is gericht op het voorkomen van een conflict en wordt vandaar eveneens proces- of participatiemanagement genoemd. Deze bemiddelingsvorm voorziet een ruimtelijk transitieproject van de nodige draagkracht en zal de slaagkansen van een uiteindelijke bestuurlijke besluitvorming vergroten aan de hand van participatie en/of cocreatie, die al naargelang het windmolenproject en de behoeften kan variëren in intensiteit.⁸⁸

130. Een omgevingsbemiddelaar of proces-participatiemanager, een onafhankelijke en onpartijdige actor, die aangesteld wordt door een of meerdere betrokkenen, zal dit traject begeleiden. Evenwel dient het mandaat of de aanstelling van deze persoon door alle betrokkenen te worden aanvaard.⁸⁹

131. De preventieve omgevingsbemiddeling is gericht op het begeleiden van een participatief voortraject waardoor een conflict omtrent een uiteindelijke vergunningsaanvraag vermeden kan worden. Uit cijfers blijkt duidelijk dat er gemiddeld zo'n 91.000 vergunningsaanvragen jaarlijks ingediend worden, waarvan ongeveer 71% wordt vergund. In ongeveer 4 à 5% van de gevallen

⁸⁷ MERLIJN, 'Pre-mediation', internetwebsite, <https://www.merlijngroep.nl/conflict oplossingsmethode/pre-mediation/> (geraadpleegd op 2 juli 2025).

⁸⁸ SMEETS Y., 'Omgevingsbemiddeling als instrument voor de realisatie van (urgente) ruimtelijke transitieprojecten', *MER* 2024/2, (147) 148.

⁸⁹ *Ibid.*

wordt administratief beroep aangetekend. Jaarlijks worden er dus ongeveer 500 à 750 vergunningen in laatste administratieve aanleg geweigerd op basis van een administratief beroep dat door een derde belanghebbende werd ingediend.⁹⁰

132. Een preventieve omgevingsbemiddeling kan hieraan evident tegemoetkomen, met name door de belanghebbende reeds voorafgaand aan de indiening Van de vergunningsaanvraag bij de opmaak van het aanvraagdossier te betrekken en uit te nodigen daaraan deel te nemen.⁹¹

133. Zoals reeds besproken is een preventieve omgevingsbemiddeling gericht op het voorkomen van een conflict. Hierdoor bevindt ze zich dan ook idealiter in het vroegst mogelijke stadium. Zonder bemiddeling kan zich al voordoen hetzij voorafgaand aan de indiening van een vergunningsaanvraag, het zij gedurende de behandeling van de aanvraag. Het spreekt voor zich dat bemiddeling gedurende de behandeling sterke gelijkenissen vertoont met de curatieve omgevingsbemiddeling. Hierin ligt dan ook het potentieel van de preventieve omgevingsbemiddeling, namelijk het voorkomen van bezwaarschriften, een vergunningsweigering of een administratief Beroep zodat een ruimtelijk transitie project sneller gerealiseerd kan worden en de aanvragen daarover sneller zekerheid heeft.⁹²

134. Dit verhoogt bovendien ook de investeringszekerheid en rendabiliteit van een project. Met als onrechtstreekse gevolg dat een vernietigingsprocedure bij de Raad van vergunningsbetwistingen kan worden vermeden en ook daar de instroom drastisch zou kunnen worden verminderd.⁹³ Het is immers een ontvankelijkheid voorwaarde om een administratief beroep te hebben ingediend vooraleer men naar de Raad van vergunningsbetwistingen kan gaan.⁹⁴

135. Het is dan ook duidelijk dat een preventieve omgevingsbemiddeling een belangrijke meerwaarde kan bieden aan een substantiële leemte In de huidige praktijk kan invullen. Toch is preventieve bemiddeling niet zonder gebreken gezien de afdwingbaarheid van het finale bemiddelingsakkoord een pijnpunt oplevert. Niemand kan namelijk in die fase al afstand doen van het recht om administratief of jurisdictioneel beroep in te dienen vermits dat recht op dat ogenblik nog niet bestaat. Alle belanghebbenden en omwonenden zouden nadien nog de mogelijkheid hebben om administratief beroep alsnog in te stellen. Als aanbeveling zou dit door de nationale wetgever onmogelijk kunnen gemaakt worden in de nieuwe wetgeving, zodanig dat men na het deelnemen aan een preventieve bemiddeling geen gebruik meer kan maken van een administratief of jurisdictioneel beroep.⁹⁵

⁹⁰ SMEETS Y., 'Omgevingsbemiddeling als instrument voor de realisatie van (urgente) ruimtelijke transitieprojecten', *MER* 2024/2, (147) 149.

⁹¹ *Ibid.*

⁹² SMEETS Y., 'Omgevingsbemiddeling als instrument voor de realisatie van (urgente) ruimtelijke transitieprojecten', *MER* 2024/2, (147) 150.

⁹³ *Ibid.*

⁹⁴ Art. 105, § 2, lid 2 Decreet 25 april 2024 betreffende de omgevingsvergunning, *BS* 23 oktober 2024; SMEETS Y., 'Omgevingsbemiddeling als instrument voor de realisatie van (urgente) ruimtelijke transitieprojecten', *MER* 2024/2, (147) 150.

⁹⁵ LANCKSWEERDT E., *Alternatieve conflictoplossing met de overheid*, die Keure 2017, 253-254; SMEETS Y., 'Omgevingsbemiddeling als instrument voor de realisatie van (urgente) ruimtelijke transitieprojecten', *MER* 2024/2, (147) 150.

136. Daarnaast zijn de garanties die een preventieve bemiddeling kan bieden niet sluitend. Andere belanghebbende kunnen alsnog bezwaar aantekenen via een bezwaarschrift. Het is immers onmogelijk op voorhand iedere belanghebbende te identificeren. Een vergunningverlenende overheid, noch een potentieel adviesverlenende overheid kan in een voortraject al bindende toegevingen doen in het kader van bijvoorbeeld de beoordeling van de goede ruimtelijke ordening of andere sectorale beoordelingselementen. Dus concreet is preventieve bemiddeling een zeer belangrijke en nuttige factor die geïmplementeerd kan worden voorafgaand aan de vergunningsaanvraag voor een windmolenpark, evenwel kan dit ook zijn nadelen hebben.⁹⁶

137. Aangezien een preventieve bemiddeling tot slot geen expliciet voorziene of erkende procedure of instrument is, zijn er nog geen cijfers gekend met betrekking tot de impact ervan. De toekomst zal de daadwerkelijk meerwaarde van deze bewegingsvorm ongetwijfeld nog uitwijzen.⁹⁷

⁹⁶ SMEETS Y., 'Omgevingsbemiddeling als instrument voor de realisatie van (urgente) ruimtelijke transitieprojecten', *MER* 2024/2, (147) 151.

⁹⁷ *Ibid.*

DEEL IV. Conclusie

138. Binnen dit laatste deel van deze masterthesis zal er een antwoord geformuleerd worden op de centrale hoofdonderzoeksvraag.

HOOFDSTUK I. Kan preventieve bemiddeling geïntegreerd worden voorafgaand aan een vergunningsprocedure?

139. Preventieve bemiddeling kan weldegelijk geïntegreerd worden voorafgaand aan de vereenvoudigde administratieve vergunningsprocedure voor windturbines, met als doelstelling om het draagvlak te bevorderen, om juridische geschillen te voorkomen en om burgerparticipatie te versterken en te stimuleren.

140. Het bekende gezegde “voorkomen is beter dan genezen” vormt de leidraad voor preventieve omgevingsbemiddeling in ruimtelijke transitieprocessen.⁹⁸

141. Vooraleer projectontwikkelaars, al dan niet in samenspraak met energiecoöperators, beslissen om een windturbine of een windturbinepark op te richten en daarvoor een formele vergunningsaanvraag willen indienen bij de Vlaamse Overheid, zouden zij best eerst een verplicht overlegmoment (bemiddelingsmoment) organiseren. Een dergelijk overlegmoment tussen enerzijds alle belanghebbenden, waaronder lokale bewoners (omwonenden), lokale besturen en belangenverenigingen, en anderzijds de initiatiefnemers van het project (projectontwikkelaars) zou veel opportuniteiten bieden.

142. De projectontwikkelaars krijgen de mogelijkheid om de plannen van hun windturbineproject uit de doeken te doen alvorens hun project wordt gerealiseerd en eveneens alvorens een vergunningsaanvraag voor de exploitatie en oprichting van de windturbine(s) wordt ingesteld. Via deze werkwijze vermijden projectontwikkelaars langdurige vergunningsprocedures en onnodige massale kosten/ investeringen. Door vroegtijdig in dialoog te gaan met omwonenden, belanghebbenden en stakeholders zal de maatschappelijke acceptatie verhogen, het begrip en vertrouwen toenemen en een constructieve relatie tussen hen gecreëerd worden. Het overleg- of bemiddelingsmoment laat omwonenden en belanghebbenden toe om hun bezorgdheden, wensen en tegenargumenten uit te drukken.

143. Door conflicten vroegtijdig te verzoenen en draagvlak op te bouwen, vermindert het risico op bezwaar- en beroepsprocedures. Dit draagt bij aan de tijdswinst waarvoor de vereenvoudigde vergunningsprocedure bedoeld is.

144. Cruciaal voor het goede verloop van zo’n overlegmoment is de inschakeling van een erkende, derde en neutrale bemiddelaar in bestuurszaken. Een dusdanige omgevingsbemiddelaar kan

⁹⁸ SMEETS Y., ‘Omgevingsbemiddeling als instrument voor de realisatie van (urgente) ruimtelijke transitieprojecten’, *MER* 2024/2, (147) 152.

aangesteld worden door de overheid of de initiatiefnemer/ projectontwikkelaar om het dialoog in goede banen te leiden. Dit bevordert wederzijds vertrouwen en zorgt ervoor dat alle partijen zich gehoord voelen. De omgevingsbemiddelaar treedt hierbij op als een professionele tussenpersoon die erop toeziet dat participatie een gestructureerde en betekenisvolle plaats krijgt in het voorbereidende traject van dergelijke projecten.

145. Eenmaal een dergelijk bemiddelingsgesprek heeft plaatsgevonden en alle bezorgdheden en wensen in acht genomen werden, kunnen de projectontwikkelaars evalueren of zij al dan niet er goed aan doen om hun plannen te realiseren en een omgevingsvergunning aan te vragen voor de bouw van hun windturbine(park).

146. Kortom, preventieve bemiddeling kan als brug fungeren tussen de initiatiefnemer en de samenleving, waarbij een open dialoog, transparantie en vertrouwen centraal staan. De integratie ervan zou een meer inclusieve en vlottere vergunningsprocedure mogelijk maken, ten voordele van zowel het windturbineproject als de omgeving.

147. Het lijkt in theorie vrij eenvoudig om een preventief bemiddelingsoverleg te organiseren voordat men overgaat tot de realisatie van een windturbinepark en de vergunningsaanvraag daartoe, echter brengt dit zeer veel uitdagingen met zich mee. In het volgende hoofdstuk worden de aanbevelingen geformuleerd die nodig zijn om deze bemiddelingsgerichte aanpak succesvol te integreren en tot een goed einde te brengen.

HOOFDSTUK II. Aanbevelingen: “Hoe kan de wetgever dit aanpakken?”

148. In het licht van het onderzoek tot nu toe gevoerd, vormt preventieve bemiddeling een zeer cruciale en noodzakelijke factor binnen het gegeven van het oprichten en exploiteren van een windturbine. Hieronder volgt een uiteenzetting over de aanbevelingen die uit het onderzoek voortkomen en die gericht zijn aan de Belgische wetgever. Deze aanbevelingen zouden verder onderzocht kunnen worden en eventueel gerealiseerd kunnen worden in nieuwe wetgeving die deze preventieve bemiddeling zou verplichten bij elk mogelijk windmolenproject alvorens dit tot stand komt.

149. Preventieve bemiddeling kan op een waardevolle manier geïntegreerd worden in het voortraject van windturbineprojecten, nog vóór de formele vergunningsprocedure van start gaat. Dit vraagt om een gestructureerde aanpak waarbij dialoog, transparantie en participatie centraal staan. Een eerste stap is het opzetten van een formeel voortraject waarin bemiddeling expliciet opgenomen wordt als onderdeel van het overleg tussen initiatiefnemers, omwonenden, lokale besturen en relevante adviesinstanties. Dit overleg dient te worden begeleid door een erkende, neutrale bemiddelaar met expertise in zowel ruimtelijke ordening als sociale dynamiek. Zijn rol is het faciliteren van constructieve gesprekken en het blootleggen van onderliggende belangen en bezorgdheden.

150. Het is essentieel dat bemiddeling verankerd wordt binnen gemeentelijk beleid of nationale wetgeving en dat lokale besturen duidelijke richtlijnen hanteren over de omstandigheden waarin bemiddeling verplicht of aanbevolen is. Door participatie in dit stadium actief te organiseren — via infomomenten, cocreatie-sessies of overleg- en bemiddelingsmomenten — kunnen buurtbewoners hun input geven op en over het projectontwerp, waardoor het draagvlak vergroot en conflicten vroegtijdig worden vermeden.

151. Echter vormt het wel een uitdaging in de praktijk hoe men alle belanghebbenden kan bereiken. Dit is de stap van de voorlichting en de transparantie. Een manier om zo veel mogelijk omwonenden, belangenverenigingen en andere belanghebbenden te bereiken en te informeren over een mogelijk projectplan voor de oprichting van een windturbinepark, zou eruit kunnen bestaan om reclame te maken via nieuwskanalen of nationale/ regionale televisie en radio. Hiertoe zal de projecteigenaar of projectontwikkelaar wel bereidt moeten zijn tot het betalen van een vergoeding voor deze publiciteit. Desondanks zal deze vergoeding niet zwaarder doorwegen dan de negatieve gevolgen die kunnen optreden indien er procedures worden aangespannen tegen de bouw en exploitatie van de windmolens. Via deze werkwijze zou men het meest kans hebben om negatieve gevolgen te vermijden. Concreet dient er zich dus een informatiecampagne aan over de impact, de voordelen en de mogelijke bezwaren omtrent het windmolenproject. Door helder te communiceren, ontstaat er een realistischer debat en meer begrip.

152. Tijdens het overlegmoment houdt de bemiddelaar een projectdagboek of verslag bij van alle gesprekken en standpunten, zodat er transparantie is over het verloop van de dialoog. Deze documentatie kan later gebruikt worden als referentie tijdens de formele vergunningsprocedure.

Ook de gemeentelijke omgevingsambtenaar (GOA) speelt een rol door de bemiddelingscomponent in te bedden binnen het informele vooroverleg dat vaak plaatsvindt vóór de aanvraag.

153. Tot slot kunnen overheden dit proces ondersteunen door het aanbieden van subsidies, praktische hulp of richtlijnen voor ontwikkelaars die preventieve bemiddeling toepassen. Door deze integratie ontstaat er een meer gedragen en juridisch robuust traject waarin windprojecten beter aansluiten bij de lokale context, én waarin rechtszekerheid en maatschappelijk vertrouwen versterkt worden.

154. Alle voormelde aanbevelingen zouden het best uitgewerkt worden in een nieuw wetgevende document om de rechtszekerheid te waarborgen. De wetgever kan opteren voor een verplichting om zo deze preventieve bemiddeling als drempelvoorwaarde te introduceren alvorens men een aanvraagprocedure kan instellen voor de bouw en exploitatie van een windturbine. Natuurlijk zal de wetgever niet altijd geneigd zijn om een verplichting in te bouwen in de wetgeving, gezien dit vaak ook afhankelijk wordt gesteld van de omvang en de impact van een dergelijk windturbinepark.

BIBLIOGRAFIE

WETGEVING

Internationale en Europese wetgeving:

Overeenkomst van Parijs, *Pb.L.* 19 oktober 2016, https://klimaat.be/doc/Overeenkomst_van_Parijs.pdf.

Europese Green Deal, *Pb. L.* 11 december 2019, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019DC0640>.

Richtlijn (EU) nr. 2018/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen, *Pb.L.* 24 december 2018, <http://data.europa.eu/eli/dir/2018/2001/oj>.

Richtlijn (EU) 2023/2413 van het Europees Parlement en de Raad van 18 oktober 2023 tot wijziging van Richtlijn (EU) 2018/2001, Verordening (EU) 2018/1999 en Richtlijn 98/70/EG wat de bevordering van energie uit hernieuwbare bronnen betreft, en tot in trekking van Richtlijn (EU) 2015/652 van de Raad, *Pb.L.* 31 oktober 2023, 1-77.

Richtlijn 2008/52/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 mei 2008 betreffende bepaalde aspecten van bemiddeling/mediation in burgerlijke zaken en handelszaken, *Pb.L.* 24 mei 2008, nr. 136/3-136/8.

België:

§ 1. Wetgeving

Gerechtigd Wetboek van 10 oktober 1967, *BS* 31 oktober 1967.

Bijzondere wet tot hervorming der instellingen van 8 augustus 1980, *BS* 15 augustus 1980.

Decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning, *BS* 23 oktober 2014.

Decreet betreffende de organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges van 4 april 2014, *BS* 1 oktober 2014.

Gecodificeerd Decreet Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening van 15 mei 2009, *BS* 20 augustus 2009.

Decreet 8 mei 2009 houdende algemene bepalingen betreffende het energiebeleid, *BS* 7 juli 2009.

Besluit Vlaamse Regering 10 juni 2022 tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 13 februari 2015 tot aanwijzing van de Vlaamse en provinciale projecten ter uitvoering van het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning, *BS* 28 juni 2022.

Besluit van de Vlaamse Regering van 27 november 2015 tot uitvoering van het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning, *BS* 23 februari 2016.

§ 2. Voorbereidende werken

Parl.St. VI.Parl. 2013-14, nr. 2334/1, 15.

Parl.St. Kamer, BZ 1988, nr. 516/6, 145.

RECHTSPRAAK

België:

GwH 27 maart 2024, nr. 36/2024, overw. B.40.

RECHTSLEER

België:

§1. Boeken

BOCKEN H., *De grondwettelijke bevoegdheidsverdeling inzake leefmilieu*, Story-Scientia, 1986.

BILLIET C. M., VANHELLEMONT A. en VANHEUSDEN B., *Milieurecht in kort bestek*, Lancier Intersentia, 2023.

DE BRUCKER L., *De vergunning van windturbines in het Vlaamse Gewest (tweede editie)*, Intersentia, 2024.

DUJARDIN J., MAST A., VAN DAMME M. en VANDE LANOTTE J., *Overzicht van het Belgisch Administratief Recht*, Kluwer, 2017.

KESTEMONT L., SCHOUKENS P., HENDRICKX K., TERRYN E. (eds.), *Rechtswetenschappelijk schrijven*, Acco, 2020, 143.

LANCKSWEERDT E., *Alternatieve conflictoplossing met de overheid*, die Keure, 2017, 110.

Matthijs C., *Praktische gids bemiddeling in burgerlijke en handelszaken*, Story publishers, 2010, 18.

§2. Bijdragen in verzamelwerken:

ALLEMEERSCH B., 'Een geactualiseerde inleiding tot de bemiddelingswet' in ALLEMEERSCH B., ANDRIES K., ASSCHERICKX B., DE BACKER H., DE BAUW S., FLEERACKERS F., GAYSE B., JACOBS C., LOKIN J. en VAN RANSBEECK R., *Bemiddeling*, die Keure, 2008, 24.

DERUYTTER T., 'Hoofdstuk X – Hernieuwbare energiebronnen' in VANDENDRIESSCHE F, CLAEYS P., DEGREEF C., DERUYTTER T., GOETHALS A., VAN BOGAERT P., VAN DRIESSCHE L., VERMEERSCH N. (eds.), *Energierecht in België en Vlaanderen 2025*, Intersentia, 2025, 368.

LANCKSWEERDT E., 'Hoofdstuk 5 – Bemiddeling' in DE BEIR T., MEUWISSEN W., JACOBS E., OSSIEUR S., LACKSWEERDT E., DEMEYERE L. en RUTTEN S. (eds.), *Conflictafhandeling buiten de rechtbank*, Intersentia, 2019, 243.

LOONTJENS K. en REZNOR E., 'De inplanting van windturbines in Vlaanderen: milieu- en stedenbouwkundige aspecten' in DE KETELAERE K. en DE KETELAERE M. (eds.), *Jaarboek milieurecht 2000*, die Keure, 2001, 137.

VANDENDRIESSCHE F., 'Hoofdstuk I – Energie en energiebeleid' in VANDENDRIESSCHE F, CLAEYS P., DEGREEF C., DERUYTTER T., GOETHALS A., VAN BOGAERT P., VAN DRIESSCHE L., VERMEERSCH N. (eds.), *Energierecht in België en Vlaanderen 2025*, Intersentia, 2025, 1.

§3. Bijdragen in tijdschriften:

LANCKSWEERDT E., 'Bemiddeling in het kader van de wetgeving op de gemeenteklijke administratieve sancties: een unieke kans voor de gemeenten', *T.Gem.* 2005/43, 43;

LANCKSWEERDT E., 'Naar een faciliterende wetgeving voor bemiddeling met openbare besturen', *TBP* 2010/9, (511) 511.

LAVRYSEN L., 'De zesde staatshervorming en de milieubescherming', *TMR* 2024/3-4, 279.

LOOTS I. en PEPEMANS Y., 'Wind farm struggles in Flanders fields: A sociological perspective', *Energy Policy* 2013/59, 326.

RENTMEESTERS E., 'Het decreet betreffende de omgevingsvergunning. Wat verandert er voor de vergunningspraktijk?', *TMR* 2015/6, 676.

SMEETS Y., 'Omgevingsbemiddeling als instrument voor de realisatie van (urgente) ruimtelijke transitieprojecten', *MER* 2024/2, 147.

VAN DEN BROEK J., 'Goud, wierook en mirre voor de Omgevingswet', *TOO* 2014/4, 464.

§4. Andere

Europese Commissie, 'Groene transitie', *internetwebsite*, https://reform-support.ec.europa.eu/what-we-do/green-transition_nl#energie (geraadpleegd op 2 juli 2025).
Europese Commissie, 'Energie en de Green Deal', *internetwebsite* 8 april 2022, https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/energy-and-green-deal_nl (geraadpleegd op 2 juli 2025).

Europese Raad, 'Klimaatovereenkomst van Parijs', *internetwebsite* 21 februari 2025, <https://www.consilium.europa.eu/nl/policies/paris-agreement-climate/> (geraadpleegd op 2 juli 2025).

FRANCOIS S., SCHAIKO G., VAN BOGAERT P., VANDENDRIESSCHE F. en VERMEERSCH N., 'Verankering van de versnelde vergunningsprocedure voor hernieuwbare energieprojecten', *Stibbe* 27 november 2023, <https://www.stibbe.com/nl/publications-and-insights/nieuwe-hernieuwbare-energie-richtlijn-wijzigingen-in-zake-garanties-van#:~:text=Nieuwe%20hernieuwbare%20energierichtlijn:%20wijzigingen%20inzake%20garanties%20van%20oorsprong%2C%20vergunningen%20en%20RFNBO's,-Article&text=Op%2020%20november%202023%20trad,blogberichten%20nog%20nader%20worden%20belicht> (geraadpleegd op 2 juli 2025).

KLIMAAT, 'De overeenkomst van Parijs', *internetwebsite*, <https://klimaat.be/klimaatbeleid/internationaal/overeenkomst-van-parijs> (geraadpleegd op 2 juli 2025).

PAUWELS L., 'Dit jaar slechts 12 nieuwe windturbines, laagste aantal in 10 jaar: 100 turbines vast in beroepsprocedures', *VRT nws* 19 december 2024, <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2024/12/18/vlaanderen-installeert-maar-een-vierde-van-de-benodigde-windturb/> (geraadpleegd op 2 juli 2025).

MERLIJN, 'Pre-mediation', *internetwebsite*, <https://www.merlijngroep.nl/conflicttoplossingsmethode/pre-mediation/> (geraadpleegd op 2 juli 2025).

Vlaamse Windenergie Associatie, 'Windenergie in Vlaanderen', *VWEA* 2024, <https://vwea.be/windenergie-in-vlaanderen/> (geraadpleegd op 2 juli 2025).

VLAANDEREN, 'Windenergie', *internetwebsite*, <https://www.vlaanderen.be/bouwen-wonen-en-energie/groene-energie/windenergie?language=nl> (geraadpleegd op 2 juli 2025).